

VYSOKÁ VOJENNÁ ŠKOLA 1940 – 1942. I. časť

JAROSLAV KOZOLKA

KOZOLKA, J.: Military University 1940 – 1942. *Vojenská história*, 3, 19, 2015, pp 85-106, Bratislava.

On the basis of his long-time research in the Military History Archive Bratislava, the author analyses information about the Military University as yet unpublished in such extent and quality. In his work, he mentions in broader historical context the intentional effort of the Slovak armed forces command to solve the urgent issue of insufficient number of general staff officers and intendants through complex education and training of the selected officers of the Slovak armed forces with corresponding military practice and military value at the newly established Military University. The reader is not only presented the causes of origin of the Military University as permanent military educational and training institution but also the most significant data regarding personal selection of learners and the course of their studies in the 1st training course. He also mentions the gradual increase of impact of the German armed forces on the educational process at the Military University as well as incorporation of the German military doctrine into the University's teaching material. As has already been mentioned, the content of the 1st part of the original study focused on describing the historical events relating to the 1st training courses in 1940/1942.

Military History. Slovakia. World War 2. Military University (1940-1942).

Najvyššie armádne velenie slovenskej brannej moci, na čele s ministrom NO gen. I. tr. Ferdinandom Čatlošom, za významnej podpory najvyšších štátnych funkcionárov, už od vzniku samostatného Slovenského štátu dňa 14. marca 1939 venovalo značnú pozornosť vytvoreniu funkčného vojenského školstva. Malo byť zárukou výchovy kvalitného veliteľského zboru a jeho dopĺňovania, ktorého bol po vzniku Slovenského štátu až kritický nedostatok, najmä dôstojníkov všetkých druhov zbraní a služieb, ako aj všetkých hodnostných stupňov.¹ Bolo potrebné vybudovať prakticky celý systém vojenského školstva, so školami na výchovu dôstojníckeho zboru, počnúc školami na výchovu dôstojníkov zbraní a služieb v zálohe,² zriadením Vojenskej akadémie pôvodne so sídlom v Banskej Bystrici

¹ BYSTRICKÝ, Jozef. K niektorým súvislostiam vzniku a počiatkov výstavby armády Slovenského štátu. In BYSTRICKÝ, Valerián – MICHELA, Miroslav – SCHVARC, Michal a kol. *Rozbitie alebo rozpad? Historické reflexie zániku Česko-Slovenska*. Bratislava : VEDA, 2010, s. 494-505. ISBN 978-80-224-1150-9.

² Slovenská branná moc po vzniku Slovenského štátu 14. 3. 1939, čo sa týka pôvodne čs. vojenského školstva, zdedila iba niekoľko škôl na výchovu dôstojníkov zbraní v zálohe (pechoty a delostrelectva), ako aj poddôstojnícke školy. Niektoré druhy škôl na výchovu dôstojníkov v zálohe, hlavne služieb, ale aj niektorých druhov zbraní, museli byť vybudované.

a neskôr premiestnenej do Bratislavy³, Leteckej školy, ako aj zriadením Vysokej vojenej školy v Bratislave.

Jedným zo zásadných problémov slovenskej brannej moci bola potreba výchovy budúcich dôstojníkov generálneho štábu a intendanstva. V dôstojníckom zbore síce boli viacerí absolventi najvyššieho vojenského odborného vzdelania, dôstojníci generálneho štábu a intendanstva, no ich nepatrné množstvo a národnostné zloženie vôbec nepostačovalo a nevyhovovalo potrebám slovenskej brannej moci. Išlo o dôstojníkov, absolventov Vysokej válečnej školy a Vysokej intendantskej školy v Prahe.⁴ Slovenská branná moc k júnu 1939 disponovala iba 14 dôstojníkmi generálneho štábu slovenského pôvodu⁵ a jediným slovenským dôstojníkom intendanstva.⁶ Disponovala aj niekoľkými dôstojníkmi generálneho štábu a intendanstva českej alebo nemeckej národnosti.⁷ Ďalej disponovala tromi frekventantmi VŠV, a jedným frekventantom VIŠ, ktorí pre rozpad ČSR v marci 1939 nemohli ukončiť uvedené školy.⁸ Títo frekventanti pražskej VŠV a VIŠ mali v decembri 1939 možnosť ab-

³ CSÉFALVAY, František – BAKA, Igor – KATREBA, Zoltán – KLUBERT, Tomáš – KORČEK, Ján – ŠIMUNIČ, Pavol – ŠTEFANSKÝ, Václav. *Vojenské dejiny Slovenska – V. zväzok (939 -19145)*. Bratislava : MAGNET PRESS, Slovakia s. r. o., 2008, s. 29. ISBN 978-80-89169-16-0.; ŠIMUNIČ, Vojenské školstvo, ref. 22, s. 87-89.

⁴ Jedinou výnimkou spomedzi absolventov pražskej VŠV a VIŠ bol pplk. int. Filip Cramer (český Nemec), ktorý bol už pred 1. sv. vojnou aktívnym dôstojníkom c. a k. rakúsko-uhorskej armády, v rokoch 1912 – 1914 úspešne absolvoval viedenský Intendantský kurz (intendantskú školu) a v priebehu 1. sv. vojny vykonával funkciu intendanta na divíznej a zborovej úrovni. In VÚA- VHA Praha, zb. KL a KML. Kmeňový list plk. int. Filipa Cramera.

⁵ Absolventami pražskej VŠV boli Rudolf Viest (v r. 1923), Ferdinand Čatloš a Augustín Malár (obaja v r. 1930), Štefan Jurech (v r. 1932), Emil Novotný a František Milan Borský (obaja v r. 1935), Viliam Talský a Štefan Tatarko (obaja v r. 1936), Ladislav Lavotha (v r. 1937), Karol Pekník, Ján Krnáč, Koloman Brezány a Viliam Kanák (všetci štyria v r. 1938) a Alojz Ballay (v r. 1939). In VONDRÁŠEK, CHRASTIL, NĚMEC. *Příprava*, ref. 6, s. 20, 32.; HRONSKÝ, Marián – KRIVÁ, Anna – ČAPLOVIČ, Miloslav (ed.). *Vojenské dejiny Slovenska, zv. IV. (1914 – 1939)*. Bratislava : MO SR, 1996, s. 153, 208. ISBN 80-88842-05-0.

⁶ Jediný Slovák, absolvent pražskej VIŠ v r. 1934-1937 bol stot. int. Vojtech Danielovič, od roku 1938 preradený do skupiny dôstojníkov intendanstva. In VÚA-VHA Praha, zb. KL a KML. Kvalifikačná listina, časť I. V. Danieloviča.

⁷ Do slov. brannej moci boli prevzatí po 14. 3. 1939 viacerí dôstojníci gšt. a int. českej alebo nemeckej národnosti (pochádzajúci z Čech), ktorí postupne odchádzali do Protektorátu Čechy a Morava napriek výzve bratislavského MNO, aby zotrvali v slov. brannej moci. Nakoniec zostali na Slovensku iba škpt. gšt. František Urban (Čech) a neskôr (od 31. 8. 1939) bol prijatý aj pplk. gšt. Rudolf Pilfousek (český Nemec). V slov. brannej moci zostali pplk. int. Vojtech Baumann a mjr. int. Filip Cramer (obaja českí Nemci), mjr. int. Oldřich Kvapilík a mjr. int. František Skřeppek (obaja Česi). In CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské osobnosti dejín Slovenska (1939-1945)*. Bratislava : VHÚ, 2013, s. 18, 34, 147-148, 197-198, 216, 252-253. ISBN 978-80-89523-20-7.; VÚA-VHA Praha, zb. KL a KML. Kmeňové listy F. Cramera, F. Skřeppeka (neskôr Slávkovský) a F. Urbana. Kvalifikačné listy V. Baumann, O. Kvapilík, R. Pilfouska, F. Skřeppeka a F. Urbana.

⁸ Išlo o frekventantov pražskej VŠV Jána Goliana, Eleméra Polka (neskôr Elemír) a Jozefa Parčamyho (neskôr Parčan). Frekventantom pražskej VIŠ bol kpt. del. Ladislav Kasl. U týchto dôstojníkov nebol zo strany MNO rešpektovaný služobný predpis Š-V-2 „Vysoká škola válečná a Vysoká intendantská škola“, ktorý umožňoval preradenie dôstojníka do skupiny dôstojníkov gšt. a int. až po úspešnom absolvovaní školy a splnení jednoročnej skúšobnej doby u štábov a intendancií vyšších veliteľstiev, počas ktorej sa museli osvedčiť.

solvovať záverečné odborné skúšky,⁹ na základe ktorých boli bez absolútoria VŠV a VIŠ od 15. decembra 1939 preradení do kategórie dôstojníkov gšt. a int.,¹⁰ no ani mierne zvýšené počty dôstojníkov nepostačovali potrebám slovenskej brannej moci.

Krajne nepriaznivú situáciu bratislavské MNO riešilo promptne predovšetkým u dôstojníkov intendanstva, vzhľadom na priam kritický nedostatok týchto dôstojníkov slovenského pôvodu, a to zriadením Vysokej intendantskej školy už v júni 1939.¹¹ Táto škola však nedisponovala svojím sídlom a priestormi pre teoretickú výučbu, nemala svojho veliteľa a ani odborný pedagogický personál. MNO–HVV vybralo spomedzi uchádzačov dovedna šesť frekventantov školy.¹² Jej frekventanti absolvovali počas I. ročníka 1939/1940 iba odbornú stáž na intendanciách vyšších veliteľstiev.¹³ Pre nekonceptné a neperspektívne riešenie VIŠ, ako aj pre hrozbu dvojkoľajnosti vo výchove budúcich dôstojníkov intendanstva po zriadení VVŠ vo februári 1940, napokon k 1. aprílu 1940 VIŠ zanikla, resp. splynula s VVŠ, preradením jej frekventantov do VVŠ, oddelenia „B“ pre dôstojníkov intendanstva.¹⁴

Minister NO gen. I. tr. F. Čatloš po konzultáciách s najvyššími štátnymi predstaviteľmi rozhodol o zriadení Vysokej vojenej školy, a to už vo februári 1940. Tomuto rozhodnutiu predchádzalo časovo pomerne krátke obdobie hľadania čo najlepšieho riešenia otázky zabezpečenia vzdelávania budúcich dôstojníkov generálneho štábu a intendanstva.

Zriaďovací proces vysokej vojenej školy

Limitujúcim faktorom pri úvahách o riešení otázky zabezpečovania vzdelávania budúcich dôstojníkov gšt. a int. boli veľké nároky na vzdelanie dôstojníkov gšt. a int, ktoré by nebolo možné preklenúť bez ujmy na kvalite, pokiaľ by im nebolo poskytnuté plnohodnotné niekoľkokoročné vojenské odborné vzdelanie, aké v medzivojnovej čs. armáde poskytovala pražská VŠV a VIŠ, ale aj iné obdobné zahraničné vojenské školy. MNO pôvodne zvažovalo viacero variantov vzdelávania budúcich dôstojníkov gšt. a int. Ponúkalo sa viac možností, ako zabezpečiť ich vzdelávanie. Možnosť štúdia dôstojníkov v zahraničných školách nebolo optimálnym riešením, nielen z dôvodu nutného limitovania počtu slovenských frekventantov takýchto škôl pre finančnú náročnosť a jazykovú bariéru, ale aj obmedzený výber škôl, v neposlednom rade aj z dôvodu nepriaznivej medzinárodnej situácie v Európe. Prakticky prichádzali do úvahy iba nemecké vojenské školy.¹⁵ Nevhodnosť ško-

⁹ VHA Bratislava, f. HVV, dôverné, 1939, šk. 11. HVV, č. j. 201.622/dôv.1.odd.1939 z 28. 6. 1939. Vec: Dôstojníci z povolania – frekventanti VŠV a VIŠ.; VHA Bratislava, f. MNO, tajné, 1939, šk. 3. MNO–HVV, štáb 3. oddelenie, Tajné, ev. č. 14 z 1. 12. 1939. Vec: skúška absolventov Vysokej školy válečnej.

¹⁰ Osobný vestník MNO, Roč. I. – 1939, č. 11, s. 1-2.; Osobný vestník MNO, Roč. II. – 1940, č. 3, s. 21.

¹¹ VHA Bratislava, f. HVV dôverné, 1939, šk. 3. MNO – Správny odbor z 30. 3. 1939. Vec: Dôstojníci intendancie – doplnenie počtu.

¹² Išlo o stot. pech. Eduarda Schneka, npor. pech. Štefana Žišku, npor. pech. Jozefa Zajačeka, por. del. Ernesta Czayku, por. pech. Jána Vestenického a por. pech. Jozefa Dvornáka.

¹³ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, 1940, šk. 52. MNO – správny odbor, č. j. 290.926/dôv.s.o.1939 z 9. 8. 1939. Vec: Prvý ročník VIŠ – povolanie a pridelenie frekventantov.

¹⁴ KOZOLKA, Jaroslav. Slovenská Vysoká intendantská škola 1939/1940. In *Vojenská história*, 2013, roč. 17, č. 4, s. 98-111. ISSN 1335-3314.

¹⁵ Keďže Slovenská republika bola prakticky od jej vzniku jedným z najbližších spojencov Nemeck-

lenia dôstojníkov generálneho štábu v zahraničí neskôr zhrnul veliteľ VVŠ plk. gšt. A. Malár, ktorý v marci 1940 počas rozhlasovej reportáže stručne a výstižne uviedol: „*Školenie v zahraničí stálo by značné finančné obete pri pomerne malom počte školení dôstojníkov. Tiež napnutá doba tomuto školeniu nevyhovovala.*“¹⁶ Plk. gšt. A. Malár ďalej v reportáži k myšlienke zriadenia vlastnej slovenskej VVŠ uviedol, že „*požiadavok potreby väčšieho počtu školených dôstojníkov v čo najkratšom čase donútil vojenskú správu, aby táto siahla k svojpomoci a tak skrsla myšlienka koncom minulého roku zriadiť si vlastnú vysokú vojennú školu pre výchovu dôstojníkov generálneho štábu a intendancie*“.¹⁷

Ako najvhodnejšie riešenie sa nejavili ani krátkodobé, iba niekoľko mesiacov trvajúce kurzy generálneho štábu a intendantskeho, aké sa prechodne organizovali napr. v čs. armáde v rokoch 1919 – 1921,¹⁸ ale napríklad aj v nemeckej Kriegsakademie v Berlíne počas druhej svetovej vojny.¹⁹ Krátkodobé kurzy objektívne nemohli poskytnúť potrebné plnohodnotné vzdelanie budúcim štábnym a intendantným dôstojníkom, pre veľmi limitovaný rozsah učiva a nedostatočnú dĺžku štúdia.

Ako optimálne riešenie sa bratislavskému MNO javili školy generálneho štábu a intendantskej školy, podľa vzoru čs. vojenských škôl. Minister NO gen. I. tr. F. Čatloš si dokonca vytýčil za cieľ dosiahnuť, aby škola mala priznaný charakter vysokej školy, obdobne, aký mali priznané pražská VŠV a VIŠ,²⁰ ktorým ho priznal prezident ČSR Dr. Tomáš G. Masaryk v roku 1934.²¹ V tomto smere minister NO dokonca predložil vláde návrh zákona, ktorým mala byť škola zriadená ako vysoká škola. Ministrov návrh nakoniec nebol akceptovaný.²² MNO napriek rôznym prekážkam a problémom na svoj úmysel zriadiť školu na výchovu dôstojníkov gšt. a int. nerezignovalo. Práve naopak, v priebehu niekoľkých mesiacov, prakticky od skončenia ťaženia slovenskej brannej moci proti Poľsku v septembri 1939, až do februára 1940 sa zvýšeným úsilím podarilo úspešne zavŕšiť všetky prípravy na zriadenie VVŠ a začatie výučby do takej miery, že škola mohla byť slávnostne otvorená už v polovici februára 1940.

ka, preto by do úvahy prichádzali prakticky iba vojenské školy v Nemecku, Taliansku, Maďarsku alebo v Rumunsku. Slovensko malo s Maďarskom tradične veľmi napäté vzťahy, zhoršené maďarskou agresiou na východe Slovenska v marci 1939. Taliansko sa stavalo k Slovenskej republike vlažne, keďže významne podporovalo Maďarsko. V prípade „rumunského“ riešenia bol výrazný jazykový hendikep slovenských dôstojníkov, ktorý znemožnil takéto riešenie.

¹⁶ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ č. j. 589/Dôv.1940. Vec: Rozhlasová reportáž z VVŠ z 26. 3. 1940. s. 1-2.

¹⁷ Tamže.

¹⁸ V ČSR bola výchova dôstojníkov vyšších štábov a veliteľstiev v r. 1919-1921 realizovaná formou kurzov pre výchovu dôstojníkov generálneho štábu (dovedna 3 kurzy), trvajúcich iba niekoľko mesiacov. Toto riešenie nebolo vhodné, a preto už od roku 1921 sa začala činnosť dvojročnej Vojnovej školy. In VONDRÁŠEK, CHRASTIL, NĚMEC, Příprava, ref. 6, s. 9-23.

¹⁹ KOZOLKA Jaroslav. Stáž predstaviteľov slovenskej Vysokej vojennej školy v Nemecku (I./1941). In *Vojenská história*, 2008, roč. 12, č. 3. s. 107. ISSN 1335-3314.

²⁰ Gen. I. tr. F. Čatloš po 2. sv. vojne vo svojich pamätiach dokonca tvrdil, že VVŠ bola pokračovateľkou medzivojnových čs. VŠV a VIŠ, ktorej právny základ je potrebné hľadať v medzivojnovej ČSR. In ALU SNK Martin, f. Čatloš, sign. 129 F 14. F. Čatloš: Výklad o zákonitom podklade VVŠ. s. 1.

²¹ Čs. medzivojnové VŠV a VIŠ sa stali vysokými školami na základe rozkazu prezidenta ČSR o vojenskom školstve, dekrétom čís. 2982 prez., zo dňa 30. 6. 1934. In VONDRÁŠEK, CHRASTIL, NĚMEC, Příprava, ref. 6, s. 119-125.

²² ŠIMUNIČ, Pavol. Vojenské školstvo na Slovensku v rokoch 1939 – 1945. In *Vojenské obzory. Teoretický časopis „H“*, 1996, roč. 3, príloha č. 1, s. 84.

Bolo rozhodnuté, že bude zriadená jediná škola, ktorá sa bude skladať z dvoch oddelení, a to z oddelenia „A“ – dôstojníkov generálneho štábu a oddelenia „B“ – dôstojníkov intendantstva. Tým sa mali znížiť náklady spojené s prevádzkou a vyučovacím procesom, zefektívniť vyučovací proces. Takáto organizácia školy umožňovala výraznú flexibilitu, keďže výučba predmetov spoločných pre obe oddelenia sa mohla realizovať so všetkými frekventantmi. Toto riešenie vytváralo predpoklady aj na výraznejšie prehlbovanie súčinnosti dôstojníkov gšt. a int. do budúcnosti. Ďalej sa docielilo, že bol potrebný nižší počet profesorov, dochádzalo k úsporám materiálu a učebných pomôcok. Samotná škola bola pomenovaná v súlade s aktuálne zavádzaným slovenským vojenským odborným názvoslovím do armády ako Vysoká vojenná škola.

Otázne bolo spočiatku aj sídlo školy. MNO malo pôvodne predstavu, že VVŠ bude zriadená v Trenčíne,²³ kde bol dostatok vojenských objektov. Trenčín bol posádkovým mestom, bolo v ňom dislokovaných viacero útvarov a bol sídlom jedného z vyšších veliteľstiev. Nakoniec zvíťazil pragmatický prístup, keď bola VVŠ zriadená v Bratislave. Hlavným dôvodom bola skutočnosť, že väčšina budúceho profesorského zboru VVŠ, najmä riadnych profesorov, bola služobne zaradená práve v Bratislave a v jej blízkom okolí. Svoju rolu tu zohrala aj potreba zabezpečenia prednášok nevojenských predmetov profesormi civilných vysokých škôl, ktoré sídlili v Bratislave, čo by pri umiestnení VVŠ do Trenčína prakticky neprichádzalo do úvahy. Pre VVŠ bol vybraný veľmi vhodný objekt, a to veľkosťou menšie Dunajské kasárne pri nábreží Dunaja, na Šafárikovom námestí.²⁴ VVŠ bola umiestnená na 1. poschodí kasární, pričom o objekt sa delila s Vojenským zemepisným ústavom. V kasárňach boli umiestnené učebne a kancelárie, ale aj izby na ubytovanie frekventantov VVŠ a jedáleň.²⁵

Čo sa týkalo školských pomôcok, predovšetkým služobných predpisov, máp a ďalších potrieb, týchto bol relatívne dostatok vzhľadom na to, že v máji 1939, keď bola zrealizovaná prvá reorganizácia slovenskej brannej moci, pri ktorej boli zrušené všetky zborové a viaceré divízne veliteľstvá, útvary a zariadenia s dostatkom teraz už prebytočných služobných predpisov a máp. VVŠ využívala pre štúdium frekventantov pôvodné čs. služobné predpisy, neskôr aj niektoré novozavedené slovenské predpisy. Už pri zriaďovaní školy sa počítalo aj s využitím nemeckých vojenských predpisov a ich podrobným štúdiom. Frekventanti VVŠ si mali už pri nástupe na VVŠ dňa 15. februára 1940 priniesť so sebou najdôležitejšie služobné predpisy ako školské pomôcky.²⁶

²³ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, 1940, šk. 53. MNO-HVV, č. j. 213.620.Dôv./štáb 3.odd. 1939 z 29. 12. 1939. Vec: Vysoká vojenná škola v slovenskej armáde, podanie žiadostí o prijatie.

²⁴ Dunajské kasárne v Bratislave, umiestnené neďaleko nábrežia Dunaja, boli pre VVŠ veľmi vhodným objektom. Veľkosťou boli menšie, skladali sa z jednej budovy v tvare „U“, mali priestory vhodné na učebne a spoločenskú miestnosť. Dali sa využiť aj na ubytovanie frekventantov VVŠ. Išlo o objekt, pôvodne Ledererov palác, postavený v roku 1763, ktorý neskôr, ešte za čias rakúsko-uhorskej monarchie bol prevzatý vojenskou správou a využívaný ako kasárne. Svoju funkciu kasární nestratil ani v medzivojnovnej čs. armáde, keď bola v ňom umiestnená časť ženijného pluku 6. In FIDLER, Jiří – SLUKA, Václav. *Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920-1938*. Praha : Libri, 2006, s. 65-66, 753. ISBN 80-7277-256-2.; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, 1941, šk. 3. Organizácia Vysokej vojennej školy.

²⁵ Predstavou bolo, že pre VVŠ a VAK bude vybudovaný úplne nový spoločný objekt, no z tohto pôvodného zámeru neskôr zišlo. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, 1941, šk. 3. Organizácia Vysokej vojennej školy.

²⁶ Išlo napr. o predpisy Pfir. I. – Príručka pre veliteľov a štáby (pôvodne čs. príručka), nem. predpis

MNO riešilo aj mimoriadne dôležitú otázku koncepcie školy, jej charakteru. Z praktických dôvodov bolo rozhodnuté, že bude prevzatý čs. model školy s tým, že výučbu budúcich dôstojníkov gšt. a dôstojníkov int. mala zastrešovať iba jediná škola. Výučba na VVŠ sa mala realizovať podľa čs. služobného predpisu Š-V-2 „*Vysoká škola válečná a Vysoká intendantská škola*“, ktorý zároveň určoval charakter a dĺžku štúdia frekventantov VVŠ. Samozrejme, že čs. služobný predpis Š-V-2 nemohol byť vzhľadom na reálnu situáciu v slovenskej brannej moci v roku 1940 absolútnou dogmou, a vyučovací proces sa musel upravovať. Teoretické štúdium na škole bolo plánované ako trojročné, obdobne, ako v medzivojrovej pražskej VŠV a VIŠ, jednotlivé ročníky sa mali deliť na trimestre. Pre akútny a zásadný nedostatok dôstojníkov generálneho štábu a intendantstva, ale aj vzhľadom na nepriaznivú medzinárodnú situáciu, keď sa v rokoch 1939 – 1940 v Európe prakticky nepretržite bojovalo,²⁷ MNO rozhodlo, že dĺžka štúdia na VVŠ bude skrátená,²⁸ no nie zrušením jedného z ročníkov, ale iba skrátením trvania jej ročníkov. Tento prístup nebol nový. Obdobne sa skracovala dĺžka štúdia aj na pražskej VŠV v druhej polovici 30. rokov 20. storočia, v čase ohrozenia ČSR nacistickým Nemeckom, keď čs. armáda potrebovala vyškolit čo najväčšie množstvo budúcich dôstojníkov gšt.²⁹ Preto mali frekventanti VŠV zlúčený I. a II. ročník VŠV do jedného.³⁰ Absolventi bratislavskej VVŠ mali po ukončení trojročného štúdia na VŠV absolvovať ročnú odbornú prax u štábov a intendancií vyšších veliteľstiev. Až po ich úspešnom zvládnutí mali byť priradení do skupiny dôstojníkov generálneho štábu a intendantstva.

Na zriadení VVŠ sa najvýraznejšie podieľalo MNO-HVV, s jeho výcvikovou skupinou 3. (operačného) oddelenia. Po logistickej stránke a na materiálnom zabezpečení VVŠ, ale aj na príprave vyučovacieho programu pre oddelenie „B“ dôstojníkov int. sa významne podieľali aj správny odbor MNO a Intendencia MNO.

Dôležitý bol výber vhodného veliteľa VVŠ. Nároky na budúceho veliteľa VVŠ boli veľké, malo ísť o významného dôstojníka gšt., so skúsenosťami zo štábnej práce a z velenia vyšším jednotkám. Vhodných kandidátov na tento post slovenská branná moc nemala. Nakoniec voľba padla na plk. gšt. Augustína Malára, zjavne najvhodnejšieho kandidáta. Nominácia však so sebou niesla aj negatívum, keďže plk. gšt. A. Malár popri výkone funkcie veliteľa VVŠ mal naďalej vykonávať aj funkciu veliteľa 1. divízie v Trenčíne, ktorá ho ča-

„Die Truppenführung“, ako aj poľné a cvičebné predpisy jednotlivých zbraní a služieb. In VHA Bratislava, f. MNO, dôverné I., 1940, šk. 52. MNO, č. j. 151.257 Dôv./výcv.1940 z 29. 1. 1940. Vec: VVŠ – pokyny pre nástup poslucháčov.

²⁷ Krátko pred vznikom VVŠ prebehla v septembri 1939 agresia Nemecka proti Poľsku (za spoluúčasti slov. brannej moci), ktoré bolo porazené. Agresie sa zúčastnil aj ZSSR, ktorý zabral časť Poľska. V čase zriadenia VVŠ prebiehala vojna medzi Nemeckom a spojencami, Francúzskom a Veľkou Britániou. V období od 30. 11. 1939 do 12. 3. 1940 taktiež prebiehala sovietsko-fínska, tzv. zimná vojna, v ktorej bol ZSSR agresorom. Krátko po začatí vyučovania na VVŠ, dňa 10. 5. 1940 Nemecko napadlo štáty Beneluxu (Belgicko, Holandsko a Luxembursko). 11. 6. 1940 sa Taliansko sa zapojilo do vojny proti Francúzsku. CŠÉFALVAY, František – KÁZMEROVÁ, Ľubica. *Slovenská republika 1939 – 1945. Chronológia najdôležitejších udalostí*. Bratislava : HÚ SAV, 2007, s. 30-31, 39 a 44-45, 47. ISBN 9-788096-978229.

²⁸ ALU SNK Martin, f. Čatloš, sign. 129 F 14. F. Čatloš: Výklad o zákonitom podklade VVŠ. s. 2.

²⁹ VONDRÁŠEK, CHRASTIL, NĚMEC, Příprava, ref. 6, s. 33-34.

³⁰ STEHLÍK, Eduard – LACH, Ivan. *Vlast a čest byly jim dražší nežli život*. Praha : Ing. Jan ŠKO-DA – FORTprint, 2000. s. 27. ISBN 80-86011-12-7.

sovo zamestnávala oveľa viac, než funkcia veliteľa VVŠ. Preto sa na škole zdržiaval pomerne málo, plnil predovšetkým formálne úlohy veliteľa školy a metodicky ju riadil, ale väčšina záťaže z riadenia školy spočívala na pleciach zástupcu veliteľa VVŠ, do funkcie ktorého bol menovaný mjr. gšt. E. Novotný. E. Novotný bol zároveň určený aj ako veliteľ oddelenia „A“ (gšt.) VVŠ.³¹ Samotné veliteľstvo VVŠ tvorili okrem veliteľa a zástupcu aj pobočník veliteľa školy a pomocný personál.³² Do funkcie vedúceho oddelenia „B“ (int.) VVŠ bol určený pplk. int. V. Baumann.

Neskôr, ešte v priebehu I. ročníka VVŠ, keď bol určený mjr. gšt. E. Novotný za vojenského pridelenca v Rumunsku, bolo potrebné ho na VVŠ nahradiť. Preto v apríli r. 1940 ho nahradil vo funkcii zástupcu veliteľa VVŠ a zároveň aj vedúceho oddelenia „A“ (gšt.) VVŠ pplk. gšt. Rudolf Pilfousek.³³ Neskôr, ešte počas I. kurzu VVŠ nastala ďalšia výmena vo vedení VVŠ, keď bol za zástupcu veliteľa VVŠ menovaný pplk. gšt. Ladislav Lavotha, za veliteľa oddelenia „A“ (gšt.) VVŠ bol menovaný pplk. gšt. Viliam Kanák³⁴ a veliteľa oddelenia „B“ (int.) plk. int. Filip Cramer.

Postavenie veliteľa VVŠ plk. gšt. A. Malára vo vojenskom školstve sa neskôr posilnilo, keď na základe návrhu ministra NO prezident SR dňom 15. novembra 1940 ustanovil aj inšpektora armádnych škôl. Tým sa spojila funkcia veliteľa VVŠ a inšpektora armádnych škôl³⁵, aj keď nebol celkom akceptovaný návrh veliteľa VVŠ na úpravu pôsobnosti veliteľa vojenského školstva.³⁶

Čo sa týkalo profesorského zboru, minister NO gen. I. tr. F. Čatloš určil, že riadnymi profesormi VVŠ sa stanú všetci dôstojníci gšt. a int. slov. brannej moci.³⁷ Na vyučovacom procese sa mali podieľať predovšetkým tí dôstojníci, ktorým to miesto služobného zaradenia dovoľovalo. Profesorov VVŠ menoval minister NO. Riadni profesori VVŠ oproti profesorskému zboru v čs. VŠV a VIŠ museli popri pedagogickej činnosti vykonávať aj svoje hlavné funkcie. Viacerí z profesorov VVŠ vykonávali veliteľské alebo štábne funkcie mimo posádku Bratislava.³⁸ Byť profesorom VVŠ sa tak stalo skôr prestížnou záležitosťou, prejavom dôvery a uznaním odborných schopností dôstojníka, ktoré kladlo na profesorov zvýše-

³¹ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. MNO, č. j. 151.442 Dôv./3.výcv.1940 z 31. 1. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola – zriadenie.

³² VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, 1941, šk. 3. Organizácia Vysokej vojennej školy.

³³ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. Príhovor veliteľa VVŠ plk. gšt. A. Malára pri slávnostnom otvorení 2. ročníka I. kurzu VVŠ v priestoroch VVŠ v Bratislave.

³⁴ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, 1941, šk. 3. VVŠ, č. j. 49/Dôv.1941 z 5. 3. 1941. Vec: Kvalifikácia dôstojníkov za rok 1940 – predloženie zoznamu s kvalifikáciami ku dňu 10. 2. 1941.

³⁵ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. MNO, č. j. 166.311 Dôv./štáb.1940 z 12. 11. 1940. Vec: Veliteľská právomoc v brannej moci v mieri – stanovenie.

³⁶ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 768-Dôv./1940 z 10. 10. 1940. Vec: Návrh na pôsobnosť veliteľa vojenského školstva – predloženie.

³⁷ Čl. 7 písm. a/ rozkazu MNO č. j. 151.442.Dôv./3.výcv.1940 z 31. 1. 1940. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2.

³⁸ Sám veliteľ VVŠ plk. gšt. A. Malár, ako aj profesori VVŠ mjr. gšt. L. Lavotha, pplk. int. F. Cramer boli ku dňu 15. 2. 1940 zaradení na veliteľstve 1. div. v Trenčíne. Pplk. pech. Pavol Kuna bol veliteľom p. pl. 1 v Levoči. Mjr. gšt. F. Urban bol služobne zaradený na veliteľstve 2. div. v Banskej Bystrici, mjr. gšt. J. Krnáč na veliteľstve 3. div. v Prešove, mjr. pech. Štefan Čáni u PÚV v Turčianskom sv. Martine, mjr. pech. Ondrej Zverin u p. pl. 8 v Michalovciach a pod. Dovedna bolo pri otvorení VVŠ 16 zo 43 profesorov VVŠ služobne zaradených mimo bratislavskej posádky. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 567/Dôv.1940. Vec: zoznam profesorov Vysokej vojennej školy.

né nároky. Profesori VVŠ sa mohli poväčšine pripravovať na vyučovanie vo VVŠ prakticky až v čase po služobnom zamestnaní. Druhá skupina profesorov VVŠ boli mimoriadni profesori, skúsení vyšší dôstojníci zbraní a služieb,³⁹ zväčša účastníci prvej svetovej vojny, ktorí taktiež zároveň vykonávali aj svoje pôvodné funkcie. Nedostatkom profesorského zboru VVŠ bola jeho neskúsenosť s pedagogickou prácou, najmä na úrovni školy poskytujúcej najvyššie vojenské odborné vzdelanie. Určitou výnimkou bol pplk. gšt. R. Pilfousek, dlhoročný vojenský pedagóg, ktorý mal skúsenosti s výučbou delostreleckých odborných predmetov a predmetov v rámci spravodajského odborného výcviku v Delostreleckom učilišti v Olomouci.⁴⁰

Pred profesorským zborom VVŠ stála neľahká úloha, nakoľko išlo do značnej miery o nesúrodý a nezosúladený profesorský zbor. VVŠ nemohla kontinuálne nadviazať na takmer dvadsaťročný vyučovací proces v čs. VŠV a VIŠ, v ktorých už boli vytvorené a zavedené osvedčené vyučovacie osnovy, precízne vypracovaný systém prednášok a cvičení, praktický výcvik a pod. Škola nedisponovala vypracovanými študijnými osnovami, prednáškami a cvičeniami, všetko bolo treba vypracovávať postupne, za chodu. Bežnou praxou bolo, že profesori VVŠ boli nútení vypracovávať osnovy a texty prednášok až krátko pred vyučovaním konkrétnej prednášanej látky.

Ďalším nedostatkom VVŠ bola neexistencia vlastnej vojenskej odbornej knižnice, ktorá bola priam bytostne nutná pre túto školskú inštitúciu. Knižnica školy sa neskôr, po začatí činnosti VVŠ, začala iba budovať.

VVŠ vznikla ako stála vojenská školská inštitúcia. Na rozdiel od škôl obdobného charakteru, zriadených v armádach iných európskych štátov, však nebola schopná z dôvodu nedostatku pedagogického personálu v každom školskom roku začať štúdium nového kurzu VVŠ, ako to bolo typické napr. v medzivojnovej čs. VŠV a VIŠ, v nemeckej Kriegsakademie a na iných obdobných školách v zahraničí. Dôvod bol jednoduchý, slovenská branná moc nemala kapacity na vyčlenenie dôstojníkov ako stáleho profesorského zboru, služobne zaradeného iba na VVŠ. Preto bola VVŠ schopná zabezpečiť len sústavné vyučovanie I. kurzu v rokoch 1940 až 1942 a po jeho skončení v rokoch 1942 až 1944 realizovať II. kurz VVŠ, pre školenie dôstojníkov gšt. a int. Na konci roka 1944 sa dokonca začal aj III. kurz VVŠ, ale ten už len pre budúcich dôstojníkov gšt.

VVŠ mala podľa pôvodného zámeru MNO školiť budúcich dôstojníkov gšt. a int., ktorí mali byť rozdelení do dvoch oddelení. Slovenská branná moc však v tom čase zápasila aj so zásadným nedostatkom dôstojníkov s vyšším technickým vzdelaním. Preto MNO zvažovalo zabezpečenie vyššieho počtu uvedených dôstojníkov ďalším odborným vzdelávaním dôstojníkov na základe ich už skôr získaného technického vzdelania. Uchádzači museli spĺňať podmienku už skoršieho získania aspoň základov technického vzdelania, napr. absolvovaním priemyselnej školy, technického kurzu a pod. a museli dobre ovládať nemecký

³⁹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. MNO, č. j. 151.442 Dôv./3.výcv.1940 z 31. 1. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola – zriadenie. Čl. 8 (pozn. autora: zoznam profesorov VVŠ pre jednotlivé voj. odborné predmety).

⁴⁰ Plk. gšt. R. Pilfousek v čs. armáde v rokoch 1926 až 1929 vykonával funkciu učiteľa v škole pre výchovu rotmajstrov delostrelectva z povolania v Olomouci, od 30. 9. 1934 do 22. 9. 1938 bol zaradený u Delostreleckého učilišťa v Olomouci, kde bol veliteľom spravodajských kurzov pre dôstojníkov delostrelectva v zálohe a profesorom taktiky na školách a kurzoch zriadených v Delostreleckom učilišti v Olomouci. In VÚA-VHA Praha, zb. KL a KML. Kvalifikační listina, časť I. Rudolfa Pilfouska.

jazyk.⁴¹ Na tomto ďalšom odbornom vzdelávaní sa mala významne podieľať aj VVŠ. Predstava MNO bola, že na základe prihlášok budú vybratí šiesti dôstojníci, ktorí mali byť zaradení do prvého ročníka do VVŠ a po jeho absolvovaní by boli odoslaní do vojenských technických odborných škôl v Nemecku.⁴² Jednotliví uchádzači dokonca predložili v priebehu februára 1940 svoje prihlášky, no nakoniec sa táto koncepcia nerealizovala a na VVŠ nebolo zriadené oddelenie, resp. študijná skupina pre budúcich technických dôstojníkov.

Jednotlivé ročníky VVŠ sa delili na trimestre. Predmety, ktoré sa mali vyučovať, boli rozdelené na vojenské odborné predmety, predmety všeobecného vojenského vzdelania a spoločenskovedné predmety, typické pre civilné vysoké školy.⁴³ Vojenské odborné predmety zahŕňali v oddelení „A“ (gšt.) VVŠ všeobecnú taktiku, taktiku jednotlivých zbraní a materiálnu službu generálneho štábu. V oddelení „B“ (int.) VVŠ vojenské odborné predmety zahŕňali predovšetkým intendantné predmety, ale aj všeobecnú taktiku, organizáciu armády a ďalšie.⁴⁴ Tieto predmety tvorili hlavnú náplň vyučovania na VVŠ. Jednotlivé vojenské odborné predmety prednášali predovšetkým riadni profesori – dôstojníci gšt. a int. a čiastočne mimoriadni profesori, dôstojníci zbraní a služieb. Predmety všeobecného vojenského vzdelania tvorili Vojenský zemepis, Vojenský priemysel, Branný zákon, Vojenské trestné právo, Vojenská psychológia a ďalšie. Tieto predmety mali prednášať predovšetkým mimoriadni profesori, dôstojníci zbraní a služieb. Spoločenskovedné predmety tvorili hlavne predmety ako Národné hospodárstvo, Súkromné právo, Medzinárodné právo, Sociológia, Psychológia a ďalšie. Tieto predmety mali frekventantom VVŠ prednášať predovšetkým civilní profesori vysokých škôl priamo na svojich materských civilných vysokých školách. Viaceré vojenské odborné predmety a spoločenskovedné predmety boli plánované pre frekventantov oboch oddelení VVŠ naraz a v takýchto prípadoch boli prednášky spoločné pre obe oddelenia. Išlo najmä o vybrané prednášky predmetov Všeobecná taktika, Materiálna služba generálneho štábu, Vojenské dejiny, Vojenský zemepis a ďalšie.

Šport a telesná výchova sa na VVŠ pestovala predovšetkým jazdou na koni, ktorú mali frekventanti VVŠ absolvovať v rozpätí až šesť hodín týždenne, ako aj hodinami telesnej prípravy. Okrem toho frekventanti VVŠ mali naplánovaný aj lyžiarsky výcvik na Smrekovici.

Významnou súčasťou výučby na VVŠ bolo aj vyučovanie cudzích jazykov, nemeckého a francúzskeho jazyka.

Teoretické štúdium prebiehalo predovšetkým formou prednášok a cvičení v učebniach VVŠ, u spoločenskovedných predmetov sčasti na Slovenskej vysokej škole technickej⁴⁵ „Milana Rastislava Štefánika“ a Slovenskej univerzite v Bratislave.⁴⁶ Aplikačné cvičenia boli organizované na VVŠ a v teréne, časť aplikačných cvičení sa plánovalo a realizovalo

⁴¹ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. MNO, č. j. 151.661/17.dôv.1940 z 8. 2. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola – dorast dôstojníkov s technickým vzdelaním.

⁴² VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. HVV, č. j. 155.311/17.dôv.1940 z 24. 4. 1939. Vec: Dorast dôstojníkov s technickým vzdelaním.; VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. MNO, č. j. 151.661/17.dôv.1940 z 8. 2. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola – dorast dôstojníkov s technickým vzdelaním.

⁴³ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, 1941, šk. 3. Organizácia Vysokej vojenej školy.

⁴⁴ Tamže.

⁴⁵ SVŠT sa v r. 1939 presťahovala z Martina do Bratislavy. In CSÉFALVAY, KÁZMEROVÁ, ref. 27, s. 40.

⁴⁶ SU niesla pôvodne názov Univerzita Komenského, ktorý bol v r. 1939 zmenený na Slovenskú univerzitu. In CSÉFALVAY, KÁZMEROVÁ, ref. 27, s. 41.

s vojskom v poľných podmienkach (voj. jednotkami). Úlohou cvičení bolo prakticky sa zdokonaľovať v teoretických znalostiach, získaných počas teoretickej výučby na VVŠ.

Vyvrcholením vyučovacieho procesu v jednotlivých ročníkoch VVŠ boli tzv. vojnové hry, ktoré predstavovali komplexné štábne cvičenie. Tu sa uplatňovali teoretické znalosti, ktoré frekventanti VVŠ získali štúdiom vojenských odborných predmetov a schopnosti ich aplikácie v praxi. Účelom vojnových hier bolo umožniť frekventantom VVŠ samostatne sa rozhodovať a viesť boj podľa zadaných úloh a situácií a prehliť svoju rozkazovaciu techniku. Ďalej sa vyučovanie na VVŠ realizovalo sčasti aj formou stáží (dobovo „skúsených“) frekventantov, v prvom ročníku u útvarov jednotlivých druhov zbraní a voj. zariadení, neskôr, vo vyšších ročníkoch u štábov a intendancií vyšších veliteľstiev a pod. Celý model výučby na VVŠ bol prevzatý z čs. vojenských vysokých škôl, ale priebežne bol modifikovaný podľa potrieb a skúseností.

Aj keď zriaďovací proces VVŠ bol plne v rukách bratislavského MNO, zo strany nemeckej vojenskej misie sa vyvíjali snahy o zasahovanie do všetkých zásadných rozhodnutí týkajúcich sa VVŠ.⁴⁷ Prejavovalo sa napr. ovplyvňovaním prijímacieho konania do VVŠ, keď presadzovala prijatie slovenských dôstojníkov naklonených Nemecku,⁴⁸ Dôležité pre nemeckú stranu bolo presadenie výučby nemeckých vojenských predpisov⁴⁹ ako študijného materiálu VVŠ,⁵⁰ ale aj rôzne formy pomoci, ako napr. oboznamovanie profesorského zboru VVŠ s metódikou vyučovania na nemeckej Kriegsakademii v Berlíne a jej prenesením do vyučovacieho procesu na VVŠ,⁵¹ presadzovaním nemeckej vojenskej doktríny do slovenských podmienok a pod. Postupne sa nemecký vplyv na VVŠ prehľboval. Tomuto trendu už v prvopočiatku zodpovedala aj prednáška profesora berlínskej vojnovnej školy plk. gšt. Baensch dňa 9. februára 1940 pre profesorov VVŠ priamo na škole. Prednáška sa realizovala krátko pred začatím I. kurzu VVŠ. Plk. gšt. plk. Baensch predviedol profesorskému zboru VVŠ⁵² ukážkové aplikačné cvičenie na mape, tiež oboznámil profesorov VVŠ s metódami

⁴⁷ ALU SNK Martin, f. Čatloš, sign. 129 F 14. F. Čatloš: Výklad o zákonitom podklade VVŠ. s. 2.

⁴⁸ Nemecká vojenská misia napr. presadzovala prijatie na VVŠ mjr. jazd. Štefana Hrubíška, styčného dôstojníka pri nem. veliteľstve ochrannej zóny (tzv. Schutzzone). Veliteľ nemeckej misie prijatie mjr. jazd. Š. Hrubíška podporil osobitným listom zo dňa 7. 2. 1940. Minister NO však tomuto tlaku nepodľahol. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Styčný dôstojník Veliteľstva ochranného pásma na Slovensku, z 7. 2. 1940. Vec: Žiadosť o výnimočné prijatie na Vysokú vojennú školu.

⁴⁹ Vo VVŠ sa už od jej vzniku povinne používal vo vyučovacom procese nemecký služobný predpis „Die Truppenführung. I. Teil.“, pričom profesori VVŠ mali za povinnosť počas prednášok oboznamovať frekventantov VVŠ aj s nemeckou doktrínou a riešeniami, ktoré ponúkal tento predpis.

⁵⁰ Napr. v prednáškach riadneho profesora VVŠ mjr. gšt. F. Urbana z predmetu Všeobecná taktika, a to na témy „Pochod divízie (skupiny) a ubytovanie blízko nepriateľa“ a „Obrana v horách“, v prvej prednáške mjr. gšt. F. Urban ¼ prednášky venoval porovnaniu slov. vojenskej doktríny (prevzatej čs. vojenskej doktríny) s nemeckou doktrínou. Pri druhej prednáške sa venovala porovnaniu doktrín až 1/3 textu. Využíval sa nemecký predpis „Die Truppenführung. I. Teil“. Profesori VVŠ oboznamovali frekventantov VVŠ s nemeckou doktrínou a riešeniami, ktoré ponúkal tento predpis. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, I. roč. 1940. Vec: Všeobecná taktika. Prednáška: „Pochod divízie (skupiny) a ubytovanie blízko nepriateľa“. Spracoval: mjr. gšt. F. Urban, s. 4-5.; VHA Bratislava: f. VVŠ, 1940, šk. 1. VVŠ, I. roč. 1940. Vec: Všeobecná taktika. Prednáška: „Obrana v horách“. Spracoval: mjr. gšt. F. Urban. s. 4.

⁵¹ Išlo o Vojnovú akadémiu v Berlíne.

⁵² Prednášky sa zúčastnili riadny veliteľ VVŠ plk. gšt. A. Malár, profesori VVŠ pplk. gšt. R. Pilfoušek, mjr. gšt. K. Pekník, mjr. gšt. V. Talský, A. Ballay, K. Brezány a V. Kanák, ďalej aj mjr. int. V.

prednášok a cvičení na berlínskej Kriegsakademie.⁵³ Na druhej strane je potrebné uviesť, že prednáška bolo obohacujúca, mala svoj význam pre neskúsených profesorov VVŠ.

Napriek rôznym „detským chybám“, ktorými pri zriadení VVŠ z celkom pochopiteľných dôvodov trpela, predsa len jej zriadenie bolo mimoriadnym počinom na poli vojenského školstva na území Slovenska, ktoré dovtedy nemalo obdoby. Minister NO gen. I. tr. F. Čatloš a vedenie MNO boli na jej zriadenie mimoriadne hrdí, čo sa prejavovalo aj častými prezentáciami a ukázkami vyučovacieho procesu priamo na škole rôznym delegáciám, predovšetkým nemeckým.⁵⁴

I. Kurz Vysokej vojennej školy

Vzhľadom na to, že VVŠ mala začať svoju činnosť iba necelý rok od vzniku samostatného štátu a v slovenskej brannej moci stále prebiehala konsolidácia, nebolo možné z časových a ďalších objektívnych dôvodov realizovať taký dôsledný a pomerne zdĺhavý systém výberu frekventantov do školy, aký bol zavedený na pražskej VŠV a VIŠ. Aj napriek tomu boli ustálené základné kritériá pre príjem uchádzačov o štúdium na VVŠ. Samotnú komisiu pre výber jednotlivých frekventantov do VVŠ tvorili najvýznamnejší predstavitelia armády, a to minister NO gen. I. tr. F. Čatloš, zástupca hlavného vojenského veliteľa gen. II. tr. Alexander Čunderlík, veliteľ 3. divízie gen. II. tr. Anton Pulanich, veliteľ 2. div. plk. gšt. Štefan Jurech, veliteľ 1. div. plk. gšt. A. Malár, technický poradca HVV pplk. gšt. R. Pilfousek, prednosta intendancie MNO mjr. int. V. Baumann a prednosta osobnej skupiny MNO stot. pech. Michal Lokšík.⁵⁵

Výber frekventantov VVŠ sa začal ešte pred začatím činnosti VVŠ. Uchádzači o štúdium na VVŠ museli spĺňať náročné kritériá, upravené v služobnom predpise Š-V-2. Slovenská branná moc pre náročné kritériá (napr. striktné určený vek a hodnosť uchádzača) nedisponovala dostatočným počtom vhodných kandidátov pre štúdium na VVŠ. Preto bolo MNO nútené poľaviť z niektorých kritérií. Uchádzači museli predložiť prihlášky do 5. januára 1940 a velitelia divízií mali na základe kvalifikácií, prípadne aj na základe vlastných poznatkov a lekárskejších správ uchádzačov, odporučiť alebo neodporučiť. Prihlášky uchádzačov s priloženými dokladmi mali byť doručené na MNO-HVV 3. oddelenie už do 10. januára 1940.⁵⁶ Uchádzači museli byť k 1. januáru 1940 v hodnosti stotníka alebo nadporučíka, mohli sa prihlásiť iba dôstojníci zbraní z povolania, mali byť vo veku od 25 do 33 rokov. Mali mať absolvovanú aspoň 4-ročnú radovú službu, museli byť schopní výkonu poľnej služby, za posledné dva roky museli mať stupeň kvalifikácie aspoň „veľmi dobrý“.

Baumann, F. Skřepek (neskôr Slavkovský), O. Kvapilík a stot. int. L. Kasl, ale aj mimoriadni profesori mjr. jazd. Ján Veselý, stot. jazd. Tibor Dualský, stot. žen. Jozef Sedlický (pôvodne Sedlitzký) a ďalší. In VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, šk. 52, 1940. MNO, č. j. 151.511/C 1/1940 z 7. 2. 1940. Vec: Ukázkové aplikačné cvičenie nem. plk. gšt. Baenscha – účasť.

⁵³ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, šk. 52, 1940. MNO č. 151.511/C 1/1940 z 7. 2. 1940. Vec: Ukázkové aplikačné cvičenie nam. plk. gšt. Baenscha – účasť.

⁵⁴ BYSTRICKÝ Jozef (ed.) *Pramene obrany. Pamäti generála Jozefa Turanca*. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2012, s. 185. ISBN 978-80-89514-19-9.

⁵⁵ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, 1940, šk. 52. MNO, č. j. 153.306. Dôv./H skupina. 1940 z 5. 3. 1940. Vec: Frekventanti Vysokej vojennej školy, správa o ich náboženskom rozvrstvení.

⁵⁶ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I, 1940, šk. 53. MNO-HVV, č. j. 213.620. Dôv./štáb 3. oddel. 1939 z 29. 12. 1939. Vec: Vysoká vojenná škola v slovenskej armáde, podanie žiadosti o prijatie.

Museli byť pevnej povahy a s usporiadanými finančnými pomermi, nesmeli byť trestaní za hrubý poklesok. Velitelia útvarov museli k žiadostiam priložiť svoje posudky, opisy kvalifikačných listín za roky 1938 a 1939, ako aj výpis zo záznamu o trestoch.⁵⁷ Oproti prijímaciemu konaniu na čs. VŠV a VIŠ, na slovenskej VVŠ neprebehlo viacstupňové prijímacie konanie, keďže uchádzači neabsolvovali samotné prijímacie skúšky. O prijatí rozhodovala komisia na základe posúdenia všetkých podkladov. Pri výbere sa uplatňovala aj podmienka, že frekventanti VVŠ museli byť pre armádu dostatočne perspektívni.

Minister NO gen. I. tr. F. Čatloš na základe odporúčenia prijímacej komisie a na základe vlastnej úvahy nakoniec osobne vykonal výber z uchádzačov. Minister NO pristupoval k uchádzačom individuálne. Kým napr. u mjr. jazd. Š. Hrubíška (nar. 10. 8. 1900) vzhľadom na vysoký vek žiadateľa jeho žiadosti nevyhoveli⁵⁸, u iného mu neprekážal vyšší vek, ako napr. u mjr. pech. Alojza Králik (nar. 16. 6. 1898),⁵⁹ ktorý dokonca po absolvovaní prvého ročníka VVŠ dňa 15. 9. 1940 štúdium na VVŠ predčasne ukončil.⁶⁰ Na VVŠ bol prijatý aj mjr. del. Ladislav Šišovský, vo veku 35 rokov, ktorého dokonca prijímacia komisia na prijatie do školy neodporučila.⁶¹ Prijímacia komisia neodporučila prijať zo služobných dôvodov ani npor. pech. Jána Staneka, no minister NO nakoniec rozhodol v jeho prospech.⁶² Zoznam prijatých uchádzačov bol po viacerých zmenách⁶³ a doplneniach⁶⁴ nakoniec ustálený na prijatých 23 (aj s mjr. pech. A. Králikom) frekventantov oddelenia „A“ (gšt.) a 13 frekventantov oddelenia „B“ (int.) VVŠ. Jeden z frekventantov VVŠ, stot. pech. J. Markančuk bol prijatý ako externista,⁶⁵ no neskôr sa jeho status zmenil a VVŠ absolvoval ako interný frekventant VVŠ.

Vojenské skúsenosti a vojenská hodnota prijatých frekventantov VVŠ boli rôzne, priamo úmerné dĺžke výkonu vojenskej služby a zastávaným funkciami. Čo sa týkalo bojových skúseností, viacerí z nich prešli niekoľkodňovými bojmi v tzv. malej vojne pri obrane vý-

⁵⁷ Tamže.

⁵⁸ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. HVV, č. j. 508/Dôv.1940 z 13. 2. 1940. Vec: Hrubíško Štefan mjr. jazd., styčný dôstojník u veliteľa ochranného pásma na Slovensku – žiadosť o prijatie do VVŠ.

⁵⁹ Mjr. pech. A. Králik bol do oddelenia A (gšt.) VVŠ prijatý až dodatočne, od 10. 4. 1940, na základe zvláštneho rozkazu ministra NO. In VHA Bratislava, f. VVŠ 1940, šk. 2. MNO, č. j. 154.843 dôv./H – 1940 z 8. 4. 1940. Vec: Králik Alojz, mjr. pech., MNO – určenie do VVŠ.

⁶⁰ VHA Bratislava, f. VVŠ 1941, šk. 5. VVŠ oddel. A. Hlavný protokol o prospechu frekventantov oddel. „A“ VVŠ (1940-1942).

⁶¹ VHA Bratislava, f. MNO dôverné I 1940, šk. 52. MNO – HVV. Vec: Dôstojníci, ktorých navrhuje komisia prijať do VVŠ.

⁶² VHA Bratislava, f. MNO dôverné I 1940, šk. 52. MNO – HVV. Vec: Dôstojníci, ktorých navrhuje komisia prijať do VVŠ.; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. Prihovor veliteľa VVŠ plk. gšt. A. Malára pri slávnostnom otvorení 2. ročníka I. kurzu VVŠ v priestoroch VVŠ v Bratislave.

⁶³ Do VVŠ boli až dodatočne prijatí tiež stot. pech. Jozef Markančuk a por. pech. Gustáv Vargoš. Stot. Markančuk bol dokonca prijatý ako externista, no napokon mu bol zmenený štatút na interného frekventanta. In VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. HVV, č. j. 154.062/Dôv.1940 z 28. 2. 1940. Vec: Markančuk Jozef stot. pech., Vargoš Gustáv por. pech. – dodatočné prijatie do VVŠ.

⁶⁴ O prijatí mjr. pech. A. Králik na VVŠ rozhodol minister NO gen. I. tr. F. Čatloš dodatočne, až 8. 4. 1940. Na VVŠ nastúpil 10. 4. 1940, kedy už dva mesiace prebiehalo veľmi intenzívne vyučovanie. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. MNO, č. j. 154.843 dôv./H-1940 z 8. 4. 1940. Vec: Králik Alojz, mjr. pech., MNO – určenie do VVŠ.

⁶⁵ VHA Bratislava, f. VVŠ, šk. 2. MNO, č. j. 154.062 Dôv./H.1940 z 22. 2. 1940. Vec: Markančuk Jozef stot. pech., Vargoš Gustáv por. pech. – dodatočné prijatie do VVŠ.

chodného Slovenska pred maďarskou agresiou v druhej polovici marca 1939, ale všetci boli účastníkmi poľného ťaženia slovenskej brannej moci proti Poľsku v septembri 1939, počas ktorého zastávali rôzne veliteľské a štábne funkcie, resp. funkcie pobočníkov.

Jediný z frekventantov oddelenia „A“ (gšt.) VVŠ, a to mjr. pech. A. Králik (absolvent dôstojníckej školy v rakúsko-uhorskej armáde v r. 1915) nebol absolventom Vojenskej akadémie v Hraniciach, ostatní boli odchovancami čs. VA v Hraniciach. Dôstojníci, ktorí boli prijatí na oddelenie „B“ (int.) VVŠ, okrem troch,⁶⁶ boli taktiež absolventmi hranickej VA. Všetci frekventanti VVŠ boli dôstojníkmi zbraní. Z frekventantov oddelenia „A“ (gšt.) VVŠ boli 14 dôstojníkmi pechoty, 4 dôstojníkmi jazdectva, 3 dôstojníkmi delostrelectva, po 1 boli dôstojníci letectva a telegrafného vojska. V oddelení „B“ (int.) VVŠ bolo 7 dôstojníkov pechoty a až 6 dôstojníkov delostrelectva.⁶⁷ Slovenská vláda a MNO sledovali u prijatých frekventantov dokonca také skutočnosti, ako bolo ich náboženské rozvrstvenie.⁶⁸

Profesorský zbor VVŠ bol v rámci možností a limitov slovenskej brannej moci vybrať starostlivo. Predmet Všeobecná taktika prednášali mjr. gšt. E. Novotný (šéf katedry), mjr. gšt. V. Talský, mjr. gšt. L. Lavotha, mjr. gšt. F. Urban a mjr. gšt. J. Krnáč. Delostrelectvo prednášali pplk. gšt. R. Pilfousek (šéf katedry), mjr. gšt. K. Brezányi a mjr. gšt. V. Kanák. Predmet Rýchle jednotky prednášali mjr. gšt. J. Krnáč (šéf katedry), mjr. jazd. J. Veselý, mjr. jazd. Ján Malár, mjr. pech. Š. Čáni, mjr. pech. Martin Palkovič a stot. jazd. T. Dualský. Predmet Vzdušná zbraň prednášali pplk. gšt. R. Pilfousek (šéf katedry), mjr. let. Karol Sojček, mjr. del. Rajmund Šmarda a stot. let. Mikuláš Lisický. Predmet Pechota prednášali mjr. gšt. K. Pekník (šéf katedry), pplk. pech. P. Kuna, mjr. pech. F. Krakovský a mjr. pech. O. Zverin. Predmet Ženíjné vojsko prednášali mjr. gšt. V. Talský (šéf katedry), mjr. žen. Štefan Pohranc, stot. žen. J. Sedlitzký (od r. 1941 Sedlický). Styk a spojenie prednášali mjr. tel. Ján Morvic (šéf katedry) a stot. tel. Jozef Marko. Službu

⁶⁶ VA v Hraniciach neabsolvovali npor. pech. Štefan Žiška, por. del. Juraj Račica a npor. del. Ján Snopko. Išlo o pôvodne záložných dôstojníkov. Vláda SR im udelila dišpenzu (výnimku) od splnenia podmienky absolvovania VA a odpustila im predpísanú čakateľskú dobu. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. MNO, č. j. 30.793/dôv.-G-37-1940 z 19. 6. 1940. Vec: npor. pech. Žiška Štefan – udelenie dišpenzu.

⁶⁷ Nakoniec boli po rôznych peripetiách spojených s výberom frekventantov prijatí do VVŠ oddel. A (gšt.) mjr. del. L. Šišovský, stot. pech. Ján Cisárik, stot. pech. Juraj Greguška, stot. pech. Anton Ciprich, stot. pech. Štefan Magyar (neskôr Murgaš), stot. pech. Vojtech Višňovský, stot. pech. J. Marikančuk, stot. del. Dušan Jamriška, stot. del. Ondrej Hreblay, stot. lel. Anton Ďurčanský, stot. jazd. Július Nosko, stot. jazd. Štefan Šimko, stot. jazd. Peter Vlčko, stot. pech. Jozef Tóth, npor. pech. Ladislav Gesteš, npor. pech. Štefan Humay, npor. pech. J. J. Stanek, npor. pech. Ladislav Kužel, npor. jazd. Ján Straka, npor. tel. Ľudovít Steiner, por. pech. Jozef Hrabek, por. pech. G. Vargoš a dodatočne aj mjr. pech. A. Králik.

Do oddel. B (int.) VVŠ boli prijatí stot. pech. Michal Kolpak, stot. pech. Július Čech, stot. del. Bohdan Junas, npor. pech. Ľudovít Puchý, npor. del. J. Snopko, por. pech. Karol Dobrovodský a por. del. J. Račica. Do oddelenia „B“ VVŠ boli zaradení aj pôvodní frekventanti slov. VIŠ npor. pech. Š. Žiška, npor. pech. J. Zajaček, npor. del. E. Czajka, npor. del. J. Vestenický, npor. pech. J. Dvornák a stot. pech. E. Schnek.

⁶⁸ KOZOLKA, Jaroslav. Správa o náboženskom rozvrstvení frekventantov Vysokiej vojennej školy z roku 1940. In *Vojenská história*, 2010, roč. 14, č. 4. s. 71-79. ISSN 1335-3314.; VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. VVŠ, č. j. 153.306.Dôv/H.skup.1940 z 5. 32. 1940. Vec: Frekventanti Vysokiej vojennej školy, správa o ich náboženskom rozvrstvení.

generálneho štábu prednášali mjr. gšt. K. Pekník (šéf katedry), mjr gšt. A. Ballay, mjr. gšt. V. Kanák a stot. gšt. F. M. Borský.

Pre predmet Intendančná služba boli určení profesori mjr. int. V. Bauman (šéf katedry), pplk. int. F. Cramer, mjr. int. V. Danielovič, mjr. int. F. Skřepek (neskôr Slávkovský), mjr. int. O. Kvapilík, stot. int. L. Kasl, stot. hosp. Adolf Schiel a por. hosp. Krajčovič. Pre predmet Vojenský zemepis bol ustanovený ako profesor stot. zem. úst. Martin Turzák, predmet Vojnový priemysel vyučoval mjr. tech. zbroj. Dr. Ing. Miloš Marko, predmet Spravodajstvo prednášali mjr. gšt. L. Lavotha a mjr. pech. A. Králik. Branný zákon prednášal mjr. dopl. Dr. Gejza Zapletal, Vojenské trestné právo mjr. just. JUDr. Samuel Korbel, Vojenskú psychológiu mjr. dopl. Dr. G. Zapletal, Jazdu na koni pplk. del. Emil Prát a Kováč-Príhoda, Kancelársku službu mjr. kanc. M. Hefka.⁶⁹

Na VVŠ sa vyučovali nemecký a francúzsky jazyk, pôvodne aj maďarský jazyk. Na výučbe cudzích jazykov sa podieľali externí učitelia, francúzštinu vyučoval stot. duch. Jozef Mitošinka a nemčinu stot. duch. František Prechtl. Mjr. dopl. Dr. Gregor Zapletal vyučoval maďarčinu.

Poslednou časťou profesorského zboru VVŠ boli profesori civilných vysokých škôl a vysokí štátni úradníci, prednášajúci učivo, ktorého nebolo možné plnohodnotne zabezpečiť z vlastných zdrojov MNO. Išlo o predmety ako Národné hospodárstvo, Medzinárodné občianske právo a obchodné právo, Riadenie štátneho účtovníctva, a iné oblasti štátnej správy, ale aj Sociológia, Psychológia, Politický zemepis a ďalšie. Mimoriadnymi profesormi VVŠ z radov akademickej obce a národohospodárskych kruhov sa stali najpoprednejší odborníci a vysokoškolskí pedagógovia, ako napr. univ. prof. Dr. Varsík, Dr. Budkovič, univ. prof. Dr. G. Laucký, univ. prof. Dr. Hromádka, Dr. Štefan Moyš, Dr. Imrich Karvaš, ale aj ďalší odborníci, ako napr. inšp. Ján Kočiš a riaditeľ odboru Slovenskej národnej banky Dr. Vojtech Krajčovič.⁷⁰

Pôvodné zloženie vojenskej časti profesorského zboru VVŠ sa postupne čiastočne menilo, v závislosti od okolností a úloh, ktoré riadni a mimoriadni profesori VVŠ museli plniť v rámci často sa meniaceho služobného zaradenia.

Po ukončení príprav bola Vysoká vojenná škola slávnostne otvorená dňa 15. februára 1940.⁷¹ Mimoriadny význam tejto udalosti zvýraznila prítomnosť prezidenta republiky Dr. Jozefa Tisa, predsedu vlády prof. Dr. Vojtecha Tuku a ministrov slovenskej vlády. Slávnostného otvorenia VVŠ sa zúčastnili aj predseda Snemu Slovenskej republiky Dr. Martin Sokol a viacerí poslanci, najvyšších predstavitelia cirkví na Slovensku, diplomatickí zástupcovia Nemeckej ríše, Talianska, Rumunska a Juhoslávie, šéfovia nemeckých vojenských misií na Slovensku, vojenský atašé, ďalej rektori Slovenskej univerzity a Slovenskej technickej univerzity, armádny inšpektor, viacerí vysokí dôstojníci slov. brannej moci a samotní poslucháči VVŠ. Otvorenie VVŠ sa konalo v Dunajských kasárňach. Privítací prejav mal vykonať veliteľ VVŠ plk. gšt. A. Malár, ktorý sa z dôvodu zlého počasia spolu s niekoľkými frekventantmi VVŠ nemohol včas dostaviť na slávnostné otvorenie VVŠ, a preto ho zastú-

⁶⁹ VHA Bratislava, f. MNO Dôverné I., 1940, šk. 52. MNO, č. j. 151.442 Dôv./3.výcv.1940 z 31. 1. 1940. Vec: Vysoká vojenná škola – zriadenie.

⁷⁰ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VŠV, č. j. 904/Dôv.1940. Vec: Výkaz učiteľských odmien profesorov VVŠ za mesiac december 1940.

⁷¹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. MNO, č. j. 505 Dôv.1940. Vec: Smernice pre slávnostné otvorenie Vysokej vojennej školy.

pil armádny inšpektor gen. II. tr. A. Čunderlík. Príhovor k zhromaždeniu mali tiež prezident republiky Dr. Jozef Tiso,⁷² predseda vlády a minister NO.⁷³

Minister NO gen. I. tr. F. Čatloš vo svojom príhovore okrem iného výstižne pomenoval základné znalosti potrebné pre dôstojníka generálneho štábu, ktorý „...*musí vedieť zásady organizácie branných síl, to jest velenia, musí poznať rozličné práce štábov, dokonale vedieť pôsobnosť, výkonnosť, čiže techniku a taktiku zbraní a služieb*“. Minister ďalej poukázal na úlohy VVŠ, ktorú chápal ako „*školu metód, ale i produktívnym intelektuálnym strediskom a prameňom doktríny, kde sa prepracovávajú idey, kde sa premýšľa, diktuje a srovnáva... preto musí Vysoká vojenná škola upraviť zásady, ktoré budú tvoriť slovenskú vojnovú doktrínu... ale i rozobrať rozličné vojenské doktríny typických i susedných štátov*“. K preberaniu vzorov pre novú slovenskú vojenskú doktrínu gen. I. tr. F. Čatloš uviedol, že „*bývalá česko-slovenská armáda, v ktorej sme i my vyrástli, čerpala a takmer kopírovala všetko z francúzskej doktríny....odklon bol, vzhľadom na odlišné potreby bývalej ČSR nevalný... my máme už dostatočné vedomosti o nemeckej doktríne...a máme ich už overené a upresnené spoločnou našou prácou s nemeckou armádou.... všetko toto nás už usposobuje, aby sme čo majú Nemci dobrého a osožného prevzali od nich*“. Ďalej uviedol, že „*nemecká doktrinárska tradícia je taká závažná, že musíme po nej siahnuť prvej, než po ostatných doktrínach*“.⁷⁴ Už týmito slovami minister NO veľmi otvorene verejne naznačil, že na bratislavskej VVŠ sa bude vo vyučovanom procese postupne uplatňovať nemecká vojenská doktrína a najnovšie nemecké skúsenosti z druhej svetovej vojny v Európe, ktorú rozpútalo práve nacistické Nemecko.

Vzniku VVŠ bola venovaná široká publicita nielen vo vojenských,⁷⁵ ale aj celoslovenských periodikách.⁷⁶ Dňa 28. marca 1940 bola odvysielaná rozsiahla reportáž venovaná vzniku VVŠ, ktorú rozhlasový redaktor viedol s veliteľom školy plk. gšt. A. Malárom a viacerými profesormi VVŠ.

I. ročník I. kurzu VVŠ (1940)

Už v nasledujúcich dňoch po slávnostnom otvorení VVŠ sa naplno začal pre frekventantov VVŠ mimoriadne náročný školský program.

VVŠ v počiatočnej fáze čelila množstvu problémov, typických pre novozriadené školy. Pedagógovia, predovšetkým riadni a mimoriadni profesori, museli najprv sami získať pedagogické návyky, zvyknúť si na systematickú prípravu prednášok a cvičení. Museli písomne

⁷² FABRICIUS, Miroslav – HRADSKÁ, Katarína (ed.). *Jozef Tiso. Prejavy a články. zv. II. (1938-1944)*. Bratislava : AEPRESS, spol. s r. o. a HÚ SAV, 2007, s. 202-203. ISBN 80-88880-46-7.

⁷³ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 1. MNO, č. j 505 Dôv./1940. Smernice pre slávnostné otvorenie Vysokéj vojenskej školy.

⁷⁴ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Písomné vyhotovenie prejavu ministra NO generála I. tr. F. Čatloša zo dňa 15. 2. 1940.

⁷⁵ Správu o zahájení činnosti VVŠ priniesol vojenský dvojtyždenník *Slovenské vojsko*, 1940, roč. I, č. 5, s. 66-67, 69.

⁷⁶ Správy o začatí činnosti VVŠ boli prezentované vo všetkých významných slovenských denníkoch a časopisoch. In Dobrým národovcom je len ten, kto vie žiť a mrieť za slovenský štát. Denník *Slovák*, 1940, roč. 22, č. 38, s. 1-2; Za prítomnosti prezidenta otvorili školu vodcov armády. Denník *Slovenská obroda*, 1940, roč. 3, č. 38, s. 1.; Vojenná škola je školou cti a statočnosti. Denník *Slovenská politika*, 1940, roč. 21, č. 38, s. 1.; Mesačník *Nové Slovensko*, 1940, č. II, s. 4-5.

vypracovávať jednotlivé prednášky a cvičenia, tvoriť zadania pre frekventantov, keďže škola takýmito materiálmi nedisponovala, bolo potrebné ich vytvoriť. Ani jeden z dôstojníkov, riadnych a mimoriadnych profesorov VVŠ v minulosti nebol profesorom čs. VŠV alebo VIŠ. Práve v prvopočiatku vyučovania na VVŠ sa naplno prejavila neskúsenosť väčšiny profesorov VVŠ z pedagogickej činnosti, keďže ich pedagogické skúsenosti boli na úrovni inštruktorov základného výcviku vojakov prezenčnej služby a poddôstojníckych škôl, učiteľov v rôznych krátkodobých kurzoch a učiteľov škôl na výchovu dôstojníkov zbraní v zálohe. Iba niektorí z nich mali skúsenosť z pedagogickej činnosti na VA v Hraniciach. Snáď najskúsenejším pedagógom VVŠ bol pplk. gšt. R. Pilfousek. Ten už po prvých skúsenostiach s vyučovaním na VVŠ písomne dňa 24. februára 1940 adresoval veliteľovi VVŠ kritiku nesúrodosti vyučovania a poukázal aj na ďalšie nedostatky vo vyučovacom procese.⁷⁷ V prípise okrem iného uviedol, „*nesúhlasím s tým, aby dôstojníci zo skupiny všeobecnej taktiky si robili podklad a riešenia cvičenia tak, ako sa im páči a odôvodňujem to takto: a/ dôstojníci zo skupiny všeobecnej taktiky napriek tomu, že sú to starší dôstojníci gen. štábu nemôžu všetko aj z hľadiska iných zbraní ovládať tak, aby použitie iných zbraní bolo čo najlepšie... dôstojník zo skupiny všeobecnej taktiky nemôže vedieť čo chcú pri tomto cvičení iné zbrane, môže sa stať i to, že dôstojník taktiky zbraní s riešením všeobecnej taktiky, čo sa týka jeho zbrane, nemôže nič zaujímavého frekventantom ukázať, áno môže sa stať aj to, že s použitím zbrane ako odborník tejto vôbec nesúhlasí a musí obhájiť a pracovať na riešení, poľažme prepracovať ho, proti ktorému sám je*“. Ďalej v liste navrhol riešenia tejto nepriaznivej situácie, „*aby sa než sa námet a jeho riešenie schváli, veliteľ vysokej vojennej školy osobne presvedčil na tom, že námet a riešenie dostali pred vydávaním príslušní profesori na vedomie.... celý podklad pre cvičenie profesor všeobecnej taktiky s profesormi zbraní osobne predebatuje a profesori zbraní k podkladu cvičenia dajú svoj súhlas.... pri rozporoch mal by rozhodnúť veliteľ VVŠ po výsluchu príslušného šéfa zbrane.... týmto spôsobom by sa aj ľahko stanovil program celého týždňového cvičenia a všetci by vedeli, čo iní profesori na danom námete chcú prebrať.... konečne by sa mal aj organizovať vplyv šéfov zbraní na svojich profesorov, že len od neho schválené riešenie a program sa smie uskutočniť*“. Záverom pplk. gšt. R. Pilfousek veľmi kriticky uviedol „*pri terajšej decentralizácii nikto zo šéfov nevie, čo ostatní ich profesori prebrali, nevedia kde sú medzery, nemôže vhodne uzavrieť a nemôže zabrániť tomu, aby sa istá vec znovu nezopakovala.... mám dojem, že pri terajšej decentralizácii školenie frekventantov neprinesie žiaduci úspech*“.

Obdobné negatívne skúsenosti s metodikou vyučovacieho procesu vo VVŠ mal aj ďalší profesor VVŠ, mjr. gšt. K. Brezányi (neskôr Brezany), ktorý na ne poukázal svojím prípisom zo dňa 6. marca 1940.⁷⁸

Veliteľ VVŠ plk. gšt. A. Malár, uvedomujúc si, že vyučovací proces trpí viacerými zásadnými nedostatkami, preto urýchlene vydal krátko po začatí vyučovania „Smernice pre profesorský zbor VVŠ“, ⁷⁹ zakrátko doplnené a pozmenené s cieľom, aby bola prednášková činnosť profesorského zboru VVŠ čo najkvalitnejšia, najefektívnejšia, aby jednotlivé pred-

⁷⁷ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Prípis pplk. gšt. R. Pilfouska z 24. 2. 1940, Vec: „Organizácia vyučovania na VVŠ“.

⁷⁸ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Prípis mjr. gšt. Kolomana Brezániho zo dňa 6. 3. 1940. Vec: Doplnky k smerniciam č. 555 Dôv. 1940.

⁷⁹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1942, šk. 7. VVŠ, č. j. 151.038 Dôv./výcv.1940. Vec: Smernice pre profesorský zbor VVŠ.

nášané témy boli navzájom kompatibilné a tvorili jeden ucelený celok.⁸⁰ Veliteľ VVŠ ďalej predniesol profesorskému zboru VVŠ prednášku s názvom „*Pedagogické, psychologické a metodické základy pre profesorov VVŠ*“,⁸¹ v ktorej adresoval profesorskému zboru VVŠ rady a námety na skvalitnenie pedagogickej činnosti, poukázal na pedagogiku a psychológiu ako dôležité vedy uplatňované vo vyučovacom procese, ale aj na potrebu metodiky a jej úlohu vo vyučovacom procese, na potrebu uplatňovania a dodržiavania vedeckých zásad a princípov pri vyučovacom procese na VVŠ, význam logiky pre vyučovací proces, potrebu prípravy prednášok vopred, uplatňovanie presného systému a metodiky v usporiadaní látky. Ako hlavnú úlohu pedagógov VVŠ vytýčil „*vychovať dobrého a schopného dôstojníka generálneho štábu so všetkými potrebnými vlastnosťami pre tento stav*“.⁸²

Prvotné nedostatky vo vyučovacom procese, spôsobené predovšetkým nejednotným postupom profesorov a svojvôľou v obsahu prednášaných látok vyplývajúci z neskúsenosti pedagogického zboru, museli byť postupne odstránené. Pre zabezpečenie potrebnej kompatibility prednášaných tém musel pri vypracovávaní námietok (v rámci rozpravy) zo všeobecnej taktiky každý profesor prebrať a prerokovať svoj námietku prinajmenšom so všetkými profesormi zbraní a služieb, ktorí na ňom mali tiež pracovať na podklade uvedeného námietu. Do vyučovacieho procesu sa zapojil aj priamo minister NO, oboznámený s problémami školy, keď v marci 1940 takýto postup určil ako povinný pri každom prednášanom námiete zo všeobecnej taktiky.⁸³

Musel byť potlačený aj ďalší nešvár, ktorý sa rozmohol na VVŠ, keď sa zakázalo profesorom VVŠ kritizovať svojich kolegov pred frekventantmi, aj keď nimi navrhované riešenia mohli byť chybné.

Minister NO si plne uvedomoval, že aj po zahájení činnosti VVŠ je potrebné škole priebežne podľa možností pomáhať a podporovať ju, aby sa stala plnohodnotnou vojenskou školskou inštitúciou. Preto nestratil zreteľ z VVŠ a viac-menej pravidelne konal pracovné schôdzky s vedením VVŠ a jej vybratými profesormi, na ktorých sa prerokovávali zásadné problémy školy.⁸⁴

Vyučovanie v I. ročníku prebiehalo v skrátenej forme (po dobu iba niekoľkých mesiacov), formou prednášok a cvičení na VVŠ, ale aj formou cvičení v teréne. Základným rámcom pre učivo I. ročníka VVŠ bol program cvičení a prednášok zo všeobecnej taktiky, určený pre celý prvý ročník školy, platný pre obe oddelenia VVŠ.⁸⁵

Vedenie VVŠ a MNO malo ambíciu oboznámiť sa aj s vyučovacím procesom v obdobných zahraničných školách, aby tak na VVŠ mohli byť zavedené najnovšie poznatky z vojenskej vedy, najvhodnejšie a najmodernejšie vyučovacie metódy, uplatňované na vojno-

⁸⁰ VHA Bratislava, f. VVŠ Doplnky, šk. 11. VVŠ, č. j. 555/Dôv.1940 z 1. 3. 1940. Vec: Smernice pre profesorský zbor VVŠ – 1 doplnok.

⁸¹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 1. Prednáška veliteľa VVŠ plk. gšt. A. Malára s názvom „*Pedagogické, psychologické a metodické základy pre profesorov Vysokiej vojenskej školy*“.

⁸² Tamže.

⁸³ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 568/Dôv.1940 z 9. 3. 1940. Vec: Rozprava o námiete všeobecnej taktiky č. 6.

⁸⁴ Napr. na základe nariadenia ministra NO sa dňa 10. 4. 1940 konala informačná schôdzka ministra NO s profesormi VVŠ mjr. gšt. L. Lavothu, mjr. gšt. F. Urbana a mjr. gšt. J. Krnáča k vyučovaniu na VVŠ. In VHA Bratislava, f. MNO dôverné I., 1940, šk. 52. MNO, č. j. 155.410 Dôv./H-r-1940 z 15. 4. 1940. Vec: Profesori VVŠ, účasť na informačnej schôdzke dňa 29. 4. 1940.

⁸⁵ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. VVŠ, č. j. 151.444.Dôv./výcv.1940 z 1. 2. 1940. Vec: Predvídaný program prednášok zo všeobecnej taktiky – vydanie.

vých školách cudzích štátov. Táto snaha sa nakoniec z objektívnych dôvodov zúžila iba na získavanie skúseností z vyučovacieho procesu na nemeckých vojenských školách. Výsledkom aktivít boli prednášky a aplikačné cvičenia nemeckých dôstojníkov gšt. pre profesorský zbor VVŠ, ale aj oboznámenie veliteľa VVŠ a vybraných profesorov VVŠ s vyučovacím procesom na Kriegsakademie v Berlíne na začiatku roka 1941.⁸⁶ Dňa 21. marca 1940 prednášky boli realizované dôstojníkmi gšt. nemeckej armády pplk. gšt. Roederom a mjr. gšt. Ernestom Krayom⁸⁷ pre frekventantov VVŠ⁸⁸ Išlo o ukážkové aplikačné cvičenie pre obe oddelenia VVŠ, ktoré malo byť zároveň aj určitým návodom pre profesorský zbor VVŠ, ako realizovať prednáškovú činnosť. Paradoxom bolo, že tlmočníkom pri prednáškach nemeckých dôstojníkov bol stot. gšt. F. M. Borský,⁸⁹ sám židovského pôvodu.⁹⁰

Nemecká strana spolupracovala s VVŠ aj formou účasti zástupcov Nemeckej vojenskej misie v Bratislave pri rozpravách profesorov VVŠ o námetoch, ktoré sa mali na VVŠ prednášať a cvičiť,⁹¹ ako aj vykonaním niekoľkých ukážkových cvičení na mape a niekoľkých prednášok nielen pre frekventantov školy, ale aj pre veliteľov útvarov.⁹² Významnou súčasťou spolupráce nemeckej strany s VVŠ bolo preberanie najnovších nemeckých skúseností vo forme preberania študijných materiálov, obsahujúce najmodernejšie a najprogresívnejšie poznatky z bojovej činnosti vojenských telies, vyšších vojenských jednotiek, veliteľstiev a štábov. Veliteľ VVŠ dokonca prejavil záujem, aby sa členom profesorského zboru VVŠ stal aj člen nemeckej vojenskej misie na Slovensku mjr. gšt. E. Kray, ktorý sa vo veci VVŠ mimoriadne aktívne angažoval.⁹³ Úzka súčinnosť medzi bratislavskou VVŠ a nemeckou stranou sa realizovala aj pravidelným predkladaním učebných osnov a niektorých zásadných prednášok nemeckej vojenskej misii na posúdenie a pripomienkovanie. Tak mala nemecká strana prehľad o priebehu štúdia frekventantov VVŠ a o prednášanom učive a mohla tak aktívne zasahovať do vyučovacieho procesu. Nemecká strana tiež zabezpečila návštevu frekventantov a profesorov VVŠ dňa 15. marca 1940 na veľtrhu vo Viedni, za sprievodu členov nemeckej vojenskej misie.⁹⁴

⁸⁶ KOZOLKA, Jaroslav. Stáž predstaviteľov slovenskej Vysokej vojennej školy v Nemecku (I./1941). In *Vojenská história*, 2008, roč. 12, č. 3. s. 105-115. ISSN 1335-3314.

⁸⁷ Mjr. gšt. Ernest Kray, dôstojník generálneho štábu, zaradený vo Wehrmachte, ako príslušník nemeckej vojenskej misie na Slovensku bol služobne zaradený od augusta 1939. Za svoju mnohostrannú činnosť bol dňa 29. 10. 1940 vyznamenaný prezidentom SR Slovenským vojenným víťazným krížom III. tr. In CHREŇO, Jozef. *Malý slovník slovenského štátu*. Bratislava : Slovenská archívna správa, 1965. s. 101.

⁸⁸ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 578/Dôv.1940 z 16. 3. 1940. Vec: Zmena programu na deň 21. 3. 1940.

⁸⁹ Tamže.

⁹⁰ VÚA – VHA Praha, zb. KL a KML. Kmeňový list a Kvalifikačná listina, časť I. Františka Milana Borského (pôvodne Zigmund Berger).

⁹¹ Spolupráca bola realizovaná napr. účasťou zástupcu nemeckej vojenskej misie mjr. gšt. E. Kraya pri rozprave profesorov VVŠ o námete zo všeobecnej taktiky č. 10, realizovanej dňa 4. 4. 1940. In VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 595/Dôv.1940. Vec: Rozprava profesorov o námete všeob. takt. čís. 10.

⁹² VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. Príhovor veliteľa VVŠ plk. gšt. A. Malára pri slávnostnom otvorení 2. ročníka I. kurzu VVŠ v priestoroch VVŠ v Bratislave.

⁹³ Tamže.

⁹⁴ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 570/Dôv.1940. Vec: Rozkaz k zájazdu VVŠ na Viedenský veľtrh.

V prvom ročníku VVŠ bolo štúdium frekventantov VVŠ zamerané u taktických cvičení na prebratie všeobecnej taktiky a taktiky služieb predovšetkým na úrovni vojenského telesa a skupiny a ich jednotiek, ako aj vedenie jednotiek podľa predpisu G-V-1 v poli a boji. Program cvičení bol zameraný na hlavné zásady jednotlivých druhov boja, pričom sa mali profesori VVŠ zamerať aj na porovnania a rozdiely hlavných zásad jednotlivých druhov boja u slovenskej doktríny a nemeckej doktríny. Cvičenia sa realizovali buď vo VVŠ alebo na základe vhodne zvoleného námetu v teréne, v okruhu zväčša do 30 km od Bratislavy.

Teoretická časť výučby realizovaná formou prednášok bola v I. ročníku zameraná na bojovú činnosť divízie. Išlo o témy ako divízia v obrane na širokom fronte, v horách a mimo dotyku s nepriateľom, divízia alebo skupina v ústupovom boji, približovací pochod divízie proti nepriateľovi a stretný boj, útok divízie na nepriateľa v opevnenom a neopevnenom postavení, útok divízie v horách, využitie úspechu divízie na prenasledovanie nepriateľa, násilný prechod cez vodný tok, obrana a útok divízie na krídle a ďalšie.⁹⁵

Okrem prednášok a cvičení museli frekventanti v 1. ročníku VVŠ vypracovať aj školské práce na témy obranný a útočný boj. Pre každé z cvičení a prednášok boli vyhradené spravidla 4 vyučovacie hodiny, no pre niektoré bola v prípade potreby vyčlenené vyučovanie v rozsahu až 6 vyučovacích hodín.

Vyučovací proces v oddelení „A“ (gšt.) VVŠ sa začal už dňa 16. februára 1940. Frekventantom boli prednesené úvodné prednášky k všeobecnej taktike, ale aj k jednotlivým druhom zbraní (k pechote, delostrelectvu, letectvu, ženijnému vojsku, rýchlym jednotkám a telegrafnému vojsku), k ich charakteru, možnostiam a pod. Výučba jednotlivých predmetov sa v prvopočiatku plánovite zamerala na problematiku organizácie armády, a to na stupni divízia, rýchle jednotky a armádne útvary. Taktiež sa prednášal predmet Vojnový priemysel, Psychológia a vojenské trestné právo, ako aj Vojenský zemepis, ale aj Taktika služieb.⁹⁶

V období od 1. do 14. júla 1940 sa frekventanti oddelenia „A“ gšt. VVŠ venovali téme delostrelectvo, jeho technike a taktike, pričom výučbu absolvovali buď v priestoroch VVŠ, alebo počas praktických cvičení v delostreleckých kasárňach v Bratislave a v blízkom okolí.⁹⁷ Následne podľa rozvrhu frekventanti VVŠ pobudli v období od 15. do 29. júla 1940 vo vojenskom výcvikovom priestore Oremov Laz a vo vojenskom tábore „Lešt“, kde absolvovali aplikačné cvičenie v teréne, ako aj strelecký výcvik a ostré delostrelecké streľby na konci stáže s delostreleckým plukom 1.⁹⁸

⁹⁵ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 5. VVŠ, č. j. 151.444.Dôv./výcv.1940 z 1. 2. 1940. Vec: Predvídaný program prednášok zo všeobecnej taktiky – vydanie.

⁹⁶ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. VVŠ, č. j. 191.819/výcv.1940 z 24. 1. 1940. Vec: Rozvrh prednášok na VVŠ od 15. do 25. februára 1940; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. VVŠ, č. j. 191.819/výcv.1940. Vec: Rozvrh prednášok od 4. 3. do 11. 3. 1940; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ: program prednášok na 3. týždeň pre oddelenie A dôstojníkov gen. št.; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 503/Dôv.1940 z 8. 2. 1940. Vec: Rozvrh prednášok na 4. – 6. týždeň – vydanie.

⁹⁷ VHA Bratislava, f. MNO Dôverný I, 1940, šk. 53. VVŠ, č. j. 667/Dôv.1940 z 29. 5. 1940. Vec: Výcvik VVŠ u del. – návrh na program.; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 667/Dôv. výcv.1940. Vec: Rozvrh prednášok pre oddelenie dôst. generálneho štábu (od 1. 7. do 14. 7. 1940).

⁹⁸ VHA: Bratislava, f. VVŠ 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 689/Dôv.výcv.1940. Vec: Rozvrh prednášok pre dôstojníkov oddelenia generálneho štábu od 15. 7. do 29. 7. 1940.; VHA Bratislava, f. MNO dôverný I., 1940, šk. 53. VVŠ, č. j. 233/1940 z 27. 5. 1940. Vec: pridelenie aut. do tábora „Lešt“ na aplikačné cvičenie v teréne.

Na záver I. ročníka VVŠ frekventanti oddelenia „A“ (gšt.) VVŠ absolvovali náročné skúšky z prebratého učiva.

Situácia u frekventantov oddelenia „B“ (int.) VVŠ bola komplikovanejšia. Bolo potrebné vyriešiť nesúrodosť spôsobenú začlenením frekventantov slov. VIŠ, vzniknutej v roku 1939⁹⁹ do oddelenia „B“ (int.) VVŠ. Pôvodní frekventanti slovenskej VIŠ boli totiž až do 31. marca 1940 odoslaní na stáże k intendanciám veliteľstiev divízií, pričom ďalší siedmi prijatí frekventanti oddelenia „B“ (int.) VVŠ už od 16. februára 1940 absolvovali teoretickú prípravu na VVŠ, kde postupne preberali učebnú látku I. ročníka. Až dňom 1. apríla 1940 sa pôvodní frekventanti slovenskej VIŠ naplno začlenili do oddelenia „B“ (int.) VVŠ a všetci spoločne absolvovali spoločné prednášky k učebnej látke I. ročníka.¹⁰⁰

Frekventanti oddelenia „B“ (int.) VVŠ v období od 16. februára 1940 do konca 15. júna 1940 absolvovali predovšetkým teoretickú prípravu. Odborné predmety boli zamerané na odbornú činnosť proviantnú, intendantnú službu a intendantnú službu v poli na stupni vojenského telesa a divízia. Taktiež sa realizovali aj semináre k predmetom Intendantná služba, Intendantná služba vojenských telies, Hospodárska služba, Technológia, Intendantné útvary. Časť prednášok bola venovaná predpisom Sm 204 a K-1.¹⁰¹ Okrem toho im boli prednášané aj predmety ako Vojenské trestné právo, Bojové chemické látky, Ochrana a činnosť intendantnej služby pred účinkami BCHL.

K záveru teoretickej časti I. ročníka VVŠ frekventanti oddelenia „B“ (int.) VVŠ museli vypracovať písomnú prácu z predmetu Intendantná služba v poli podľa určeného námetu a dňa 15. júna 1940 absolvovali náročné skúšky z predmetu Hospodárska služba.¹⁰² Následne v období od 17. do 30. júna 1940 sa frekventanti oddelenia „B“ (int.) VVŠ venovali predmetom Odborná činnosť proviantná a intendantné útvary.

Na záver I. ročníka VVŠ boli frekventanti oddelenia „B“ (int.) VVŠ v období od 1. do 30. júla 1940 odoslaní na stáże, a to časť z nich k Proviantnému skladu 1, kde sa mali oboznamovať s prijímaním, uskladnením, vydávaním a účtovaním proviantu a poľného proviantného výstroja, s výcvikom personálu proviantného skladu, s evidenciou miestnych zdrojov a mobilizačné prípravy. Ďalej absolvovali stáž vo Vojenskom ústrednom cenzúrnom úrade (VÚCÚ), so zameraním na cenzúru mesačných účtov útvarov, zbraní a služieb, výkazy, refundácie, kontrolné kmeňové knihy vojenských gážistov. Druhá skupina frekventantov sa oboznamovala s činnosťou účtovníka stotiny, a to u vzorných stotín pripravujúcich stravu, ďalej s činnosťou likvidátora u hospodárskej správy, oboznamovali sa s činnosťou proviantného pracovníka, správcu materiálu a hospodára.¹⁰³

Prvý ročník prvého kurzu VVŠ bol pre obe oddelenia VVŠ ukončený 29. júla 1940, následne boli všetci frekventanti školy odoslaní na dovolenku.

⁹⁹ KOZOLKA, Jaroslav. Slovenská Vysoká intendantská škola 1939/1940. In *Vojenská história*, 2013, roč. 17, č. 4. s. 98-111. ISSN 1335-3314.

¹⁰⁰ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. Program – VIŠ.

¹⁰¹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 554/dôv.1940 zo 1. 3. 1940. Vec: Rozvrh prednášok na 3 týždeň pre oddelenie B – zmena.; VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 560/Dôv. výcv.1940 z 7. 3. 1940. Vec: program prednášok na 4. a 5. týždeň pre oddelenie B.

¹⁰² VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 660/dôv.1940. Vec: Rozvrh prednášok pre dôstojníkov intendantstva od 3. 6. 1940 do 15. 6. 1940.

¹⁰³ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 679/dôv. výcv.1940 z 19. 6. 1940. Vec: Pridelenie frekventantov (pozn. autora: frekventantov oddel. „B“ – int. VVŠ) na skúsenej.

Študijná cesta VVŠ po Nemecku, okupovanom Belgicku a severnom Francúzsku

Na záver I. ročníka VVŠ bola na základe iniciatívy ministra NO a veliteľa VVŠ a za pomoci nemeckej vojenskej misie v Bratislave, zorganizovaná študijná cesta frekventantov a profesorov VVŠ, ministra NO a ďalších najvyšších armádnych funkcionárov po Nemecku, okupovanom Belgicku a severnom Francúzsku. Do určitej miery išlo o prevzatie tradície študijných ciest čs. VVŠ a VIŠ. Táto študijná cesta mala za úlohu oboznámiť frekventantov školy a jej profesorov nielen s dejiskami významných bojov na západnom fronte v druhej svetovej vojne, ale aj s nemeckým vojenským školským systémom.¹⁰⁴ Študijná cesta trvala od 21. augusta do 6. septembra 1940. Po príchode slovenskej vojenskej delegácie do Berlína dňa 22. augusta 1940 boli slovenskí dôstojníci slávnostne prijatí, v nasledujúcich dňoch absolvovali návštevu viacerých významných nemeckých miest, armádnych škôl a zariadení, ako napr. návštevy v Pechotnej škole v Döberitze, Školy pancierového vojska vo Wünsdorfe a Delostreleckej školy v Jüterborgu.¹⁰⁵ Absolvovali aj prehliadku vojenskej kuchyne a vojenských zariadení v posádke Postupim. Frekventanti oddelenia „B“ (int.) VVŠ samostatne absolvovali prehliadku odevného a zbrojného úradu. Slovenská vojenská delegácia absolvovala aj prehliadku závodu Siemens a Leteckej vojenskej školy v Drážďanoch, prehliadku vojenského prístavu vo Wilhelmshavene a pobrežných pevnostných zariadení. Následne slovenská delegácia s nemeckým sprievodom prekročila nemecko-belgické hranice, premiestnila sa k pevnostiam Eben Emael, Bebtiste a k pevnosti Lutych¹⁰⁶ v okupovanom Belgicku. Tu nemeckí predstavitelia prezentovali svoje úspechy vyplývajúce z počiatočných fáz druhej svetovej vojny, kedy sa im odvážnymi útokmi podarilo obsadiť tieto belgické pevnosti. Slovenská delegácia následne odcestovala do okupovanej časti Francúzska, kde absolvovala prednášku k prvej svetovej vojne na tému prechodu rieky Aisne, bitky pri Sedane a Verdune a navštívila niektoré miesta.¹⁰⁷ Členovia slovenskej vojenskej delegácie si prezreli aj francúzsku Maginotovu líniu¹⁰⁸ a nemecký Westwall.¹⁰⁹ Po príchode do Mníchova absolvovali jeho prehliadku a následne sa vlakom vrátili na Slovensko. Dojmy slovenských dôstojníkov z tejto cesty boli obdivné voči vtedajším nesporným úspechom nemeckej armády.¹¹⁰ Veliteľ VVŠ plk. gšt. A. Malár neskôr s neskrývaným obdivom k nemeckej armáde konštatoval, že „*prvý ročník bol ukončený*

¹⁰⁴ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Vec: Program študijnej cesty slovenských dôstojníkov po Nemecku od 21. 8. 1940 do 6. 9. 1940.

¹⁰⁵ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Vec: Program študijnej cesty slovenských dôstojníkov po Nemecku od 21. 8. 1940 do 6. 9. 1940.; BAKA, Igor – MEŠKO, Marek. Správy o študijnej ceste slovenských dôstojníkov po Nemecku a okupovaných krajinách v auguste a septembri 1940. In *Vojenská história*, 2009, roč. 13, č. 4, s. 105-107. ISSN 1335-3314.

¹⁰⁶ BYSTRICKÝ, Pramene, ref. 54, s.182-183.

¹⁰⁷ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Vec: Program študijnej cesty slovenských dôstojníkov po Nemecku od 21. 8. 1940 do 6. 9. 1940.

¹⁰⁸ BYSTRICKÝ, Pramene, ref. 54, s.179-182.

¹⁰⁹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. Vec: Program študijnej cesty slovenských dôstojníkov po Nemecku od 21. 8. 1940 do 6. 9. 1940.; BYSTRICKÝ, Pramene, ref. 54, s.186-187.

¹¹⁰ Účastník študijnej cesty, frekventant VVŠ stot. pech. Anton Ciprich po návrate na Slovensko vypracoval elaborát, v ktorom popísal priebeh študijnej cesty a dojmy z cesty. In BAKA, Igor – MEŠKO, Marek. Správy o študijnej ceste slovenských dôstojníkov po Nemecku a okupovaných krajinách v auguste a septembri 1940. In *Vojenská história*, 2009, roč. 13, č. 4, s. 115-125. ISSN 1335-3314.

zájazdom k nemeckej armáde, odkiaľ sme si všetci priniesli hlboké presvedčenie o dokonalosti nemeckého vojensťva a o nepremožiteľnosti nemeckých zbraní“.¹¹¹

J. KOZOLKA: MILITÄRISCHE HOCHSCHULE 1940 – 1942. TEIL 1.

Nach der Entstehung des Slowakischen Staates am 14. März 1939 mangelte es in der neu formierten slowakischen Wehrmacht an Offizieren des Generalstabs und vor allem an Offizieren der Intendantur. Da die slowakische Armee praktisch über keinerlei Hochschulwesen verfügte, sah sich das slowakische Verteidigungsministerium noch im Jahre 1939 gezwungen, die Hohe Intendantenschule zu errichten, deren Hauptaufgabe in der Ausbildung von Offizieren der Intendantur beruhen sollte. Als eine Art Komplexlösung kann man die Errichtung der Militärischen Hochschule am 15. Februar 1940 betrachten, die verteilt wurde in Abteilung „A“ des Generalstabs und Abteilung „B“ der Intendantur, in die auch die Hohe Intendantenschule eingegliedert worden ist. Zum Kommandanten der Hochschule wurde Obst. i. GenSt. Augustín Malár ernannt.

Die Ausbildungszeit in der Hochschule betrug drei Jahre. Ein Professorenkorps wurde ernannt, bestehend aus ordentlichen Professoren, Offizieren der Generalstabs und der Intendantur, außerordentlichen Professoren und erfahrenen Waffenoffizieren. Studienfächer nicht-militärischen Charakters wurden hauptsächlich von zivilen Hochschulpädagogen gelehrt. In den ersten Kurs der Militärischen Hochschule (Abk. VVŠ) wurden 23 Frequentanten in Abteilung „A“ Generalstab und 13 in Abteilung „B“ der Intendantur aufgenommen. Der Schwerpunkt der meisten Studienveranstaltungen beruhte auf der allgemeinen Taktik, der Waffentaktik, als auch der Taktik der Dienstabteilungen auf der Ebene des Trupps und der Gruppe, der Division und des Korps, in einer sehr vereinfachten Form auch der Armee, des Weiteren auf der Führung der Einheiten usw. Bei der Abteilung „B“ Intendantur ging es um die Studienfächer Intendantur, Intendantur im Feld und weitere Spezialfächer auf der Ebene der Regiments, der Division und des Korps.

Bei der Gestaltung der Militärischen Hochschule (VVŠ) wurde auf Vorbilder der tschechoslowakischen militärischen Hochschulen zurückgegriffen, mit einigen Veränderungen, die motiviert waren durch die Bedürfnisse und Möglichkeiten der Slowakei, und unter Berücksichtigung der politischen Lage im damaligen Europa. Das erste Studienjahr der VVŠ im J. 1940 verlief in einer verkürzten Form. Die Frequentanten absolvierten theoretische Vorträge und Studienaufenthalte bei den jeweiligen Truppenteilen. Vom 21. August bis zum 6. September 1940 nahmen die Frequentanten an einer Rundfahrt durch Deutschland, Belgien und die Niederlande teil. Im zweiten Studienjahr verlief der theoretische Teil der Lehrveranstaltungen und die Praxis in den Staben und Intendanten von höheren Befehlshabern. In der Ausrichtung der Militärischen Hochschule wurde zunehmend die nationalsozialistische deutsche Militärdoktrin durchgesetzt, die Zusammenarbeit mit der deutschen Seite wurde vertieft: die Deutschen vermittelten den Slowaken ihre Erfahrungen und Vorbilder aus der Berliner Kriegsakademie und anderen militärischen Schulen, Gastvorträge von deutschen Professoren wurden veranstaltet, im Januar 1941 nahmen die Professoren der VVŠ teil an einer Studienreise in die Berliner Kriegsakademie, usw. Im Jahre 1941 wurde der dritte Studienjahrgang eröffnet. Der Beginn des deutschen Feldzugs gegen die Sowjetunion im Sommer 1941 bedeutete einen negativen Einschnitt in den Lehrprozess der VVŠ. Am Krieg gegen die UdSSR nahm auch die slowakische Armee teil, die Lehrveranstaltungen der Militärischen Hochschule wurden abgesagt und die Pädagogen und Studierende der VVŠ in den Kampf an der Ostfront berufen. Im August 1941 ist der Lehrbetrieb der VVŠ wieder eröffnet worden. Eine der Folgen dieser Entwicklung war die Verschiebung des Abschlusstermins für die Absolventen des ersten Studienkurses auf Februar 1942. Insgesamt 22 Studierende in Abteilung „A“ Generalstab und 13 in Abteilung „B“ der Intendantur schafften einen erfolgreichen Abschluss. Somit konnte der Offizierstand im Generalstab und der Intendantur der slowakischen Armee bedeutend erhöht werden.

¹¹¹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1941, šk. 5. Príhovor veliteľa VVŠ plk. gšt. A. Malára pri slávnostnom otvorení 2. ročníka I. kurzu VVŠ v priestoroch VVŠ v Bratislave.